

CZĘŚĆ A – Uwarunkowania i diagnoza stanu zagospodarowania przestrzennego gminy.

Cel opracowania studium.

Studium jest opracowaniem planistycznym obejmującym cały obszar gminy, określającym uwarunkowania i kierunki polityki przestrzennej,

Zawiera diagnozę stanu istniejącego zagospodarowania gminy i uwarunkowania rozwoju: przyrodnicze, kulturowe, społeczne, ekonomiczne, funkcjonalne i strukturalne.

Ponadto uwzględnia powiązania zewnętrzne gminy oraz wskazuje na koordynację działań.

Studium będzie opracowaniem wspomagającym: promocję gminy, lokalizację zadań ponadlokalnych, koordynację opracowywanych planów przestrzennego zagospodarowania i decyzji o warunkach zabudowy dla obszarów nie objętych miejscowymi planami.

Studium opracowano na podstawie uchwały Rady Gminy w Łysych nr.V/59/2003 z dnia 11 września 2003 r.

1.Dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenu

1.1.Charakterystyka i położenie terenu.

Gmina Łyse leży w północno-wschodniej części woj. Mazowieckiego i powiatu ostrołęckiego. Sąsiaduje od północy z gm. Rozogi pow. Szczytno oraz gm. Pisz w woj. Mazursko- podlaskim, od wschodu z gm. Turośl pow. Kolno oraz gm.Zbójno pow. Łomża w woj. Podlaskim, od południa z gm. Kadzidło pow. Ostrołęka w woj. mazowieckim, oraz od zachodu z gm. Myszyniec pow. ostrołęcki w woj. mazowieckim.

Siedzibą władz samorządowych jest wieś Łyse położona w centralnej części gminy.

W granicach administracyjnych gminy znajduje się 22 sołectwa.

Są to:

1. Antonia	12. Plewki
2. Baba	13. Pupkowizna
3. Dawia	14. Serafin
4. Dęby	15.Szafranki
5. Dudy Puszczańskie	16. Tartak
6. Grady	17. Tyczek
7. Klenkor	18.Warmiak
8. Lipniki	19. Wejdo
9. Łączki	20.Wyżega
10. Łyse	21. Zalas
11. Piątkowizna	22. Złota Góra

1.2. Podstawowe dane charakteryzujące gminę.

(stan na 31.XII.2002 r.)

.Liczba ludności - 8517 osób

w tym : kobiet - 4180 osób

mężczyzn - 4337 osób

Gęstość zaludnienia - 34, 5/km²

. Ogółem powierzchnia gminy - 24645 ha

w tym:

- użytki rolne - 15302 ha

w tym:

- grunty orne - 5442 ha
- sady - 2 ha
- łąki - 6249 ha
- pastwiska - 3609 ha

Pozostałe grunty - 774 ha

Grunty pod lasami i zadrzewieniami : 8569 ha

Lesistość gminy - 34,7%.

Łączna długość dróg - 206,48 km

w tym :

drogi wojewódzkie - 25,0 km

drogi powiatowe - 74,48 km

Ilość mieszkań - 1735

Ilość mieszkań na 1000 mieszkańców - 204

Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania - 81,0 m²

Powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 mieszkańca - 18,0m²

Długość sieci kanalizacyjnej - 7,3 km

Długość sieci wodociągowej - 34,4 km

Ilość przyłączy wodociągowych do budynków mieszkalnych - 447

Ilość przyłączy kanalizacyjnych do budynków mieszkalnych - 137

1.3. Funkcje gminy.

Wiodącą funkcją gminy jest rolnictwo i funkcja ekologiczno- rekreacyjna.

Dominacja tych funkcji wynika z uwarunkowań glebowo – rolniczych, z istniejącej tradycji gospodarki rolnej, w której główny potencjał stanowią indywidualne gospodarstwa rolne oraz z uwarunkowań wynikających z położenia gminy na terenach Puszczy Kurpiowskiej o wysokich walorach krajobrazowo – przyrodniczych zaliczanych do obszarów chronionych a także będących ostoją tradycyjnej sztuki ludowej – kurpiowszczyzny.

1.4. Pozycja gospodarcza gminy.

Dochody budżetu gminy na tle gmin powiatu ostrołęckiego (stan na 31.XII 2002)

Gmina	Ogółem (w tys. zł)	Dochody własne	Dotacje z budżetu państwa	Subwencje (ogółem)	Ogółem na 1 mieszkańca w zł
M i w. Myszyniec	16838,4	3221,6	5442,2	7905,0	1559,8
Baranowo	8338,4	2145,0	863,1	5305,6	1190,9
Czarnia	3084,6	465,6	392,6	2196,0	1184,1
Czerwin	7431,5	3174,1	496,1	3560,7	1344,3
Goworowo	10781,2	2825,5	1142,0	6753,6	1184,2

Kadzidło	12371,9	2396,6	1139,6	8758,4	1119,6
Lelis	10374,9	2820,4	718,6	6649,1	1270,3
Łyse	10365,2	2118,9	1680,5	6534,4	1299,2
Olszewo Borki	9621,4	2851,6	960,1	5697,8	1117,9
Rzekuń	9198,0	4399,3	924,4	3860,9	1046,3
Troszyn	5907,1	1704,5	744,3	3295,9	1156,0

Gmina Łyse zajmuje 5 – te miejsce w powiecie ostrołęckim w dochodach ogółem – wynoszą one 10365,2 tys. zł. Dochód na 1 mieszkańca wynosi 1299,2 co daje gminie 4 – te miejsce w powiecie.

Wydatki budżetu gminy na tle gmin powiatu ostrołęckiego (stan na 31.XII.2002r.).

Gmina	Ogółem tys. zł	W tym			Ogółem na 1 mieszkańca
		Gospodarka Komunalna	Oświata i wychowanie	Opieka społeczna	
m. i w. Myszyniec	17415,4	1403,8	6942,3	41,6	1613,3
Baranowo	8198,6	557,1	4459,9	110,7	1170,9
Czarnia	3031,2	5,9	1713,8	37,1	1163,6
Czerwin	7094,7	104,7	4158,4	17,3	1283,4
Goworowo	11026,9	199,7	6511,3	60,0	1211,2
Kadzidło	11937,8	639,3	6935,6	85,1	1080,3
Lelis	9351,3	76,6	5723,8	21,9	1145,0
Łyse	10187,6	440,8	5820,9	47,5	1277,0
Olszewo Borki	10475,5	436,9	5822,9	42,2	1217,1
Rzekuń	9002,9	965,7	4731,8	75,2	1024,1
Troszyn	7224,9	196,5	4080,3	16,6	997,1

Jak wynika z przedstawionych danych gm. Łyse zajmuje 5- te miejsce w wydatkach ogółem w pow. ostrołęckim. W wydatkach budżetowych w dziale oświata i wychowanie

gmina znajduje się na 5- tym miejscu w powiecie. W dziale „ gospodarka komunalna” zajmuje 4 – tą pozycję a w dziale „ zdrowie i opieka społeczna” – pozycję 5 –tą. W wydatkach przypadających na 1 mieszkańca gmina jest trzecia w kolejności za m. i w. Myszyniec i gm. Czerwin.

1.5. Uwarunkowania zewnętrzne rozwoju gminy.

Powiązania przyrodnicze

Gmina Łyse włączona jest w system powiązań przyrodniczych o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym. Głównymi elementami przyrodniczej struktury przestrzennej jest rz. Szkwa, sieć cieków wodnych – kanałów, kompleksy leśne Puszczy Kurpiowskiej oraz aktywne biologicznie ekosystemy wodne, łąkowe, bagienne i leśne mające zasadniczy wpływ na utrzymanie równowagi biologicznej w środowisku przyrodniczym całego regionu . Obszar gminy wchodzi w skład regionalnego systemu obszarów chronionych. Znajduje się w granicach obszarów węzłowych o znaczeniu międzynarodowym wg systemu obszarów chronionych Ekonet –PL.

Wchodzi w obszar Zielonych Płuc Polski. Południowo wschodnia część gminy stanowiąca duży kompleks leśny z trzema rezerwatami przyrody, graniczy z obszarami chronionymi na terenie woj. Podlaskiego (powiat łomżyński).

Powiązania funkcjonalne, ciążenia , powiązania komunikacyjne.

Genezą układu gminy były niewątpliwie szlaki komunikacyjne. Najważniejszymi szlakami komunikacyjnymi przebiegającymi przez teren gminy są drogi o znaczeniu wojewódzkim :

- Myszyniec – Kolno droga nr 647
- Myszyniec – Łomża droga nr 645

Droga Myszyniec – Kolno jest drogą łączącą dwa ważne szlaki komunikacyjne biegnące poza terenem gminy na Pojezierzu Mazurskim. Są to Ostrołęka – Mrągowo i Łomża – Giżycko.

Bardzo istotnym szlakiem komunikacyjnym o kierunku północ- południe jest droga powiatowa Kadzidło – Lipniki – Łyse- Łączki. Stanowi ona najkrótsze połączenie gminy z miastem powiatowym – Ostrołęką.

Gmina Łyse dzięki powiązaniom komunikacyjnym ma bezpośrednie połączenia z miastami : Ostrołęką – 40 km, Olsztynem – 100 km, Białymstokiem – 100km, Łąmżą – 43 km i Warszawą – 160 km.

2.Stan ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony.

Zgodnie z Ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, ład przestrzenny to takie ukształtowanie przestrzeni, które tworzy harmonijną całość. Zabudowa gminy składa się z budynków powstałych w różnych okresach, z różnych materiałów o różnych standardach użytkowych i technicznych. Stara zabudowa niezależnie od charakteru składa się w całości na względnie uporządkowany krajobraz osadniczy. W niektórych wsiach zachowały się drewniane domy – chaty kurpiowskie, objęte są ochroną prawną. Takie obiekty występują we wsi Łyse i Łączka. Jednakże wiele jest jeszcze miejscowości: Dęby, Lipniki, Wejdo, Warmiak gdzie należałoby istniejące domy drewniane również objąć ochroną prawną. Nowsza zabudowa występująca na terenach wiejskich nie zawsze harmonizuje z otaczającym krajobrazem. Ostatnio daje się zauważyć większą ilość realizowanych budynków, których forma nie koliduje z otoczeniem.

Istniejąca zabudowa gminy stanowi zabudowę zwartą tylko w nielicznych większych wsiach takich jak: Łyse, Lipniki, Zalas, Łączki, Pupkowizna, Piątkowizna, Szafranki.

Znaczna ilość zabudowy wsi stanowi rozproszoną zabudowę kolonijną. Brak zwartej zabudowy wsi w wielu rejonach gminy stanowi poważny problem ekonomiczny w budowie infrastruktury dla tego rodzaju zabudowań, głównie sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

3. Stan środowiska, w tym rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego.

3.1. Położenie geograficzne i rzeźba terenu.

Gmina Łyse znajduje się na Nizinie Północno Mazowieckiej. Jest to Równina Kurpiowska. Wg. Mapy rzeźby terenu obszar gminy znajduje się na równinie sandrowej wyniesionej 110 do 120 m n.p.m. nadbudowanej formami wydmowymi od strony wschodniej i północno-zachodniej, ze spadkami terenu ok.5%.

3.2. Budowa geologiczna.

Teren gminy charakteryzuje się mało zróżnicowanymi utworami geologicznymi. Na wysoczyznach skałami macierzystymi gleb są piaski sandrowe często z domieszką żwirów i pospółek. Obszary obniżeń terenowych zbudowane są z młodoplejsto-cienistych piasków na tarasach i i hodoceńskich w dnach dolin, a miejsca zastoiskowe i rozlewiskowe zajmują utwory torfowe. Wzdłuż Kanału Kaczor występują namuły piaszczyste i pylaste (grunty organiczne) w stanie plastycznym i miękkoplastycznym.

3.3. Zasoby wodne.

Sieć hydrograficzna.

Teren opracowania pod względem hydrograficznym należy do dorzecza rz. Narwi Przez teren Gminy Łyse przebiega dział wodny dorzecza Szkwy, oraz Pisy. Rz. Szkwa stanowi zachodnią i pld.- zachodnią gminy.

Wody powierzchniowe zbudowane są także przez bardzo liczną sieć rowów odwadniających i kanałów. Ze względu na niewielkie ogólne nachylenie powierzchni, często zabagnione obniżenia terenowe mają utrudniony proces ich odwodnienia stąd występujące stałe podmokłości w obrębie dolin i obniżeń terenowych..

Stan wody na rz. Szkwie waha się od 0,8 do 1,2m i tylko przy wysokich stanach wód występują okresowe wylewy tej rzeki.

3.4. Szata roślinna.

Lasy zajmują 34% powierzchni gminy. Lasy państwowe należą do dwu Nadleśnictw: Myszyniec i Nowogród. Wchodzą w skład Puszczy Kurpiowskiej.

Wg klasyfikacji przyrodniczo-leśnej .tereny leśne gm. Łyse położone są w Mazowiecko-Podlaskiej krainie przyrodniczo-leśnej w dzielnicy Równiny Kurpiowskiej.

W części centralnej , zachodniej i wschodniej występuje:

bór świeży zajmujący 60-70% powierzchni z dominującym gatunkiem sosny i zróżnicowanym wiekiem drzewostanem 20-100 lat,

bór suchy - w części północnej gminy z dominującym gatunkiem sosny,

las mieszany – w części centralnej gminy z przewagą sosny , świerku i dębu.

Pod względem geomorfologicznym obszary leśne są rozległymi równinami pokrytymi piaskami sandrowymi. Monotonię krajobrazu urozmaicają wydmy rozłożone szeregami na niskich działach wodnych mające różnorodny kształt wałów, łuków i parabol, tworzące złożone systemy powiązanych ze sobą form. Podszyt stanowią: jałowiec i jarzębina a w miejscach wilgotniejszych występuje również kruszyna, świerk i dąb. W runie występuje : borówka, wrzos, kosmatka, mchy. Na obszarze gminy znajdują się **3 rezerваты przyrody: Serafin, Mingos i Tabor.** Łączna ich powierzchnia wynosi **215,59 ha.**

Rezerwat Serafin o pow.184,92ha jeszcze w okresie międzywojennym istniało tu jezioro, obecnie są to tereny bagienne. Bardzo interesująca jest flora i fauna rezerwatu. Z roślin objętych ochroną występują tu m.,in. Turzyca, storczyk, mchy reliktowe.

Do zwierząt przebywających na terenie rezerwatu należą: łoś, sarna, zające. W celu lepszego udostępnienia zwiedzającym unikalnych gatunków roślin i zwierząt rezerwat wyposażony w **wieżę obserwacyjną a także kładkę zw.ścieżką ekologiczną.**

Rezerwat Mingos o pow. 13.46ha utworzony został w 1971 r. W Nadleśnictwie Myszyniec , oraz **Rezerwat Tabory** w Nadleśnictwie Nowogrodzkim o pow. 17,21 ha został utworzony w 1974r., w celu ochrony i zachowania boru z naturalnym drzewostanem Puszczy Kurpiowskiej.

Występujące na obszarze gminy rezerwaty przyrody wymagają ochrony oraz zabiegów pielęgnacyjnych człowieka. Zwłaszcza Rezerwat Serafin wymaga zahamowania procesu osuszania bagien, będącego skutkiem nieprzemyślanych melioracji odwadniających.

Dominującym składnikiem krajobrazu gminy poza lasami są łąki i pola uprawne z roślinnością śródpolną.

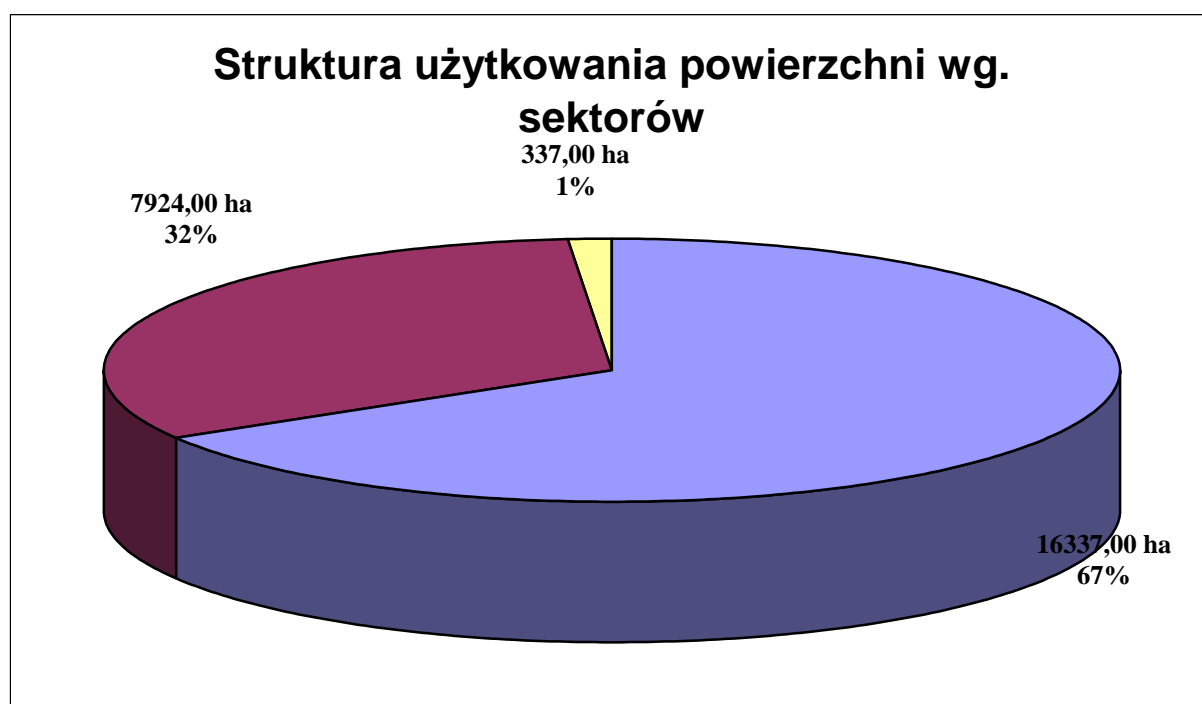
Lasy prywatne stanowią 1412,0ha. Występujące wyspowo, w zespołach w większości niezagospodarowane, wymagają umocnienia i poprawy. Należy podkreślić ogromną dobroczynną rolę tych lasów. Są to tereny glebo i wodochronne, dają schronienie ptactwu, zwierzętom, należą również do atrakcyjnych przyrodniczo i wzbogacających krajobraz, obszarów gminy.

Odrębną grupę roślinności stanowią układy zadrzewień towarzyszące cmentarzom grzebalnym lub przykościelnym. Na terenie gminy występują w: Łysych, Lipnikach i Zalasiu.

Obszar gminy Łyse charakteryzuje się występowaniem przeważających powierzchni użytków zielonych oraz zieleni na terenach podmokłych, bagnistych, obejmujących liczne systemy wodne, łąkowe i bagienne, gdzie występują ostoje ptactwa i zwierząt, stanowią one bardzo atrakcyjne pod względem przyrodniczym i krajobrazowym atuty gminy.

3.5. Gleby i ich wykorzystanie.

Struktura użytkowania gruntów w gminie:

Grunty Skarbu Państwa
 Grunty osób fizycznych
 Grunty komunalne

Wyszczególnienie	Pow. ogólna w ha	Pow. gminy %	Średnio w powiecie ostrołęckim	Średnio w woj. mazowieckim
Pow. ogólna gminy	24645			
Użytki rolne	15302	62%	62,4%	67,2%
W tym:				
- grunty orne,	5442	22,08%	30,6%	49,2%
- łąki i pastwiska	9858	40%	31,7%	15,7%
Lasy	8569	34,7%	30,7%	22,2%

Gmina Łyse zajmuje drugie, po Kadzidle miejsce w powiecie ostrołęckim pod względem wielkości powierzchni ogólnej. Pod względem powierzchni użytków rolnych zajmuje również drugie miejsce, po gminie Myszyniec. Jest na 6-tym miejscu w zajmowanej powierzchni gruntów ornych oraz na 2-gim po m.i w.Myszyniec pod względem udziału łąk i pastwisk, jest to jeden z wyższych wskaźników w powiecie ostrołęckim i województwie mazowieckim.

Stosunkowo dużą powierzchnię gminy zajmują lasy ok.34,7%.

Wskaźnik lesistości jest wyższy od wskaźnika dla powiatu (30,7% 0 i znacznie wyższy niż dla województwa (22,2%).

3.6. Klasyfikacja bonitacyjna gleb.

Miernikiem przydatności rolniczej gleb jest klasyfikacja bonitacyjna.

Na terenie gminy Łyse klasyfikację gruntów rolnych przedstawia poniższa tabelka:

Klasa bonitacyjna	Grunty orne (%)	Ogółem	Użytki zielone (ha)	% ogółem
III	–	0	5,49	0,02
Iva	26,25	0,11	1014,7	4,12
Ivb	87,56	0,36		
V	1267,15	5,14	3956,4	16,05
VI	4583,46	18,59	2806,9	11,39
VIz	965,01	3,91	77,21	0,31

3.7 Charakterystyka gleb.

Gmina Łyse charakteryzuje się bardzo małym udziałem gleb dobrych. Gleby zaliczane do 2, 4 i 8 kompleksu przydatności rolniczej (kl. III i IV) stanowią minimalny odsetek powierzchni użytków rolnych i występują wyspowo w rejonie wsi : Lipniki i Szafranki. Większość gruntów rolnych należy do 7 kompleksu (VI klasa), które z powodu niskiej opłacalności można wykorzystać na cele nierolnicze.

W gminie występują duże areale łąk i pastwisk w przewadze o małej wartości zaliczane do 3 kompleksu trwałych użytków zielonych.

Wśród nich duże powierzchnie zajmują użytki zielone na glebach wytworzonych z torfów niskich. Należy zwrócić szczególną uwagę na odpowiednio prowadzoną regulację stosunków wodnych tych obszarów (melioracje), które powinny być poprzedzone szczegółowymi badaniami systemu wodnego tego obszaru oraz terenów przyległych, ponieważ zakłócenie panującej w tej dziedzinie równowagi (patrz – Jezioro Serafin) przekraczające określone granice prowadzi do degradacji gleb torfowych, spadku wartości użytków zielonych oraz wpływa niekorzystnie na właściwości gleb terenów przyległych na dużych przestrzeniach.

Skałami macierzystymi gleb na wysoczyznach są głównie plejstoceńskie piaski sandrowe lub wydmore.

Obszary wydym w przeważającej mierze porośnięte są lasem natomiast gleby powstałe z piasków sandrowych wykorzystywane są jako grunty orne w przewadze zaliczane do 7 i 6 rzadziej 9 kompleksu przydatności rolniczej.

Obszary obniżen terenowych wypełnione są glebami pochodzenia mineralnego , mineralno- organicznego lub organicznego. Skałami macierzystymi tych gleb są piaski młodoplejstoceńskie na tarasach i holocenijskie w dnach dolin, a w miejscach zastoiskowych i rozlewiskowych – torfy.

Wśród gruntów ornych największe powierzchnie zajmują gleby brunatne wyługowane lub kwaśne bielcowe i pseudobielcowe zaliczane do 7 kompleksu przydatności rolniczej (żytnio – łubinowy), Grunty te stanowią V i VI klasę bonitacyjną. Na drugim miejscu pod względem, wielkości obszaru należy wymienić gleby w kompleksie 6 (żytnio – ziemniaczanym). Są to gleby brunatne wyługowane, murszowo- mineralne i murszowate wytworzone z piasków słabogliniastych często występujące w sąsiedztwie użytków zielonych w wyższych partiach obniżen występują gleby kompleksu 9 (zbożowo – pastewnego słabego). Są to gleby murszowo- - mineralne, i murszowate, gleby bielcowe oraz glejowe, składające się z piasków słabogliniastych. Są one okresowo uwilgocone, nadają się do uprawy roślin pastewnych, owsa oraz traw.

Wymagają wielu zabiegów pielęgnacyjnych, uzależnione od rozkładu opadów atmosferycznych i odpowiedniego nawożenia sprawiają, że powodzenie ich urodzajności staje się nieopłacalne.

3.8. Klimat lokalny.

Warunki klimatu lokalnego kształtowane są przez takie elementy środowiska jak: rodzaj podłoża, obecność wód powierzchniowych i głębokość, ekspozycja stoków i zboczy, wyniesienie ponad otaczający teren, sąsiedztwo kompleksów leśnych, źródeł zanieczyszczeń itp.

Najkorzystniejsze warunki klimatyczne posiadają obszary wysoczyznowe z piaszczysto – żwirowym podłożem charakteryzujące się dobrą termiką, położone z dala od wód (dobre stosunki wilgotnościowe), na południowych stokach (korzystne warunki solarne), wyniesione w stosunku do okolicy (dobre, lecz nie nadmierne przewietrzanie) oraz usytuowane

w sąsiedztwie terenów leśnych (obecność w powietrzu olejków elektrycznych).

Bliskość wód powierzchniowych i płytko zalegająca woda gruntowa pogarszają stosunki termiczno-wilgotnościowe. Pozostają one jednak pod bardzo korzystnym wpływem dużych kompleksów leśnych porastających siedliska borowe (osłona przeciwwietrzna, cisza, zawartość olejków eterycznych w powietrzu).

Dna dolin i rozległych obniżeń stanowią miejsca spływu chłodnych i wilgotnych mas powietrza z terenów wyżej położonych. Z tych też względów **odznaczają się niekorzystnymi warunkami klimatycznymi** dla organizmu człowieka i winny być wyeliminowane z lokalizacji terenów mieszkaniowych.

3.9. Stan sanitarny środowiska.

Gmina Łyse należy do obszarów rolniczych położonych w oddaleniu od centrów przemysłowych i dużych źródeł zanieczyszczeń. Brak jest w pełni rozwiązanej gospodarki wodno – ściekowej. Obecnie na terenie gminy działają dwie oczyszczalnie ścieków w Łysach: - jedna oczyszczalnia gminna, druga zakładowa – Zakładów Mięsnych „JBB”.

4.Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

Stan dziedzictwa kulturowego i zabytków opisany jest w p-kanie „Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej”

5.Warunki i jakość życia mieszkańców w tym ochrona ich zdrowia

5.1. Obsługa ludności.

Ośrodkami obsługi ludności na obszarze gminy są wsie:

- wieś gminna Łyse
- Lipniki
- Zalas

Sieć placówek handlowych obejmuje cały obszar gminy, stanowią w większości własność prywatną. Wsie tj. Klenkor, Wyżega, Grądzkie, Antonia, Złota Góra, Dawia, Plewki i Tyczek nie posiadają usług handlowych, ich mieszkańcy korzystają z usług sąsiednich wiosek.

Gmina odczuwa braki w zakresie usług zmechanizowanych dla rolnictwa oraz w zakresie przetwórstwa owocowo-warzywnego.

5.2Ludność.

Obszar gminy zamieszkuje 8517 osób. Liczba ludności gminy wykazuje tendencję malejącą . W ciągu 2 lat, od roku 2000 do 2002 ilość mieszkańców gminy zmniejszyła się o ok. 508 osób, co stanowi niecałe 6 %.

Zmienia się struktura płci ludności gminy. W 2000 r. Na 4217 mężczyzn przypadało 4292 kobiety, w 2002 roku na 4337 mężczyzn przypada 4180 kobiet. W strukturze wieku ludności większość (ponad 55%) stanowi grupa ludności w wieku produkcyjnym, w wieku przedprodukcyjnym znajduje się około 31,3% ludności, w wieku poprodukcyjnym 13,5%. Saldo migracji wynosi – 49.

Wśród ludności gminy najwięcej jest osób z podstawowym wykształceniem – 37,5%, najmniej z wyższym – 1,54 %.

Liczba mieszkańców wg wsi

Miejscowość	Liczba mieszkańców		Razem	% do ogółu
	Kobiety	Mężczyźni		
Antonia	53	52	105	1,23
Baba	155	160	315	3,70
Dawia	47	54	101	1,18
Dęby	171	183	354	4,15
Dudy Puszczańskie	128	112	240	2,81
Grądzkie	66	64	130	1,52
Klenkor	38	31	69	0,81
Lipniki	543	590	1133	13,3
Łączki	252	301	553	6,49
Łyse	1059	1039	2098	24,63
Piątkowizna	191	223	414	4,86
Plewki	46	50	96	1,12
Pupkowizna	193	228	421	5,00
Serafin	166	184	350	4,10
Szafranki	272	223	495	5,81
Tartak	107	106	213	2,50
Tyczek	59	56	115	1,35
Warmiak	60	68	128	1,50
Wejdo	222	253	475	5,57
Wyżega	33	49	82	0,96
Zalas	286	283	569	6,70
Złota Góra	33	28	61	0,71

Struktura ludności gminy

Wyszczególnienie	2002 rok gmina
Ludność ogółem	8517
Wiek przedprodukcyjny	2670
0-2	
3-6	
7-14	1271
15-17	
Wiek produkcyjny	4693
18-59 l kobiety	2103
18-64 l mężczyźni	2590
Wiek poprodukcyjny	1154
60l i więcej kobiety	806
65l i więcej mężczyźni	348

W rozmieszczeniu liczby ludności na terenie gminy największą liczbę mieszkańców posiada wieś gminna Łyse – 2098 osób.

- w grupie miejscowości **powyżej 1000** mieszkańców znajduje się tylko 1 wieś – Lipniki licząca 1133 mieszkańców
- **ponad 500** mieszkańców liczą wsie Zalos – 569 osób i wieś Łączki (553 osoby)
- w przedziale miejscowości o liczbie mieszkańców **400-500osób** są wsie: Piątkowizna, Pupkowizna, Szafranki, Wejdo
- 3 wsie posiadają liczbę mieszkańców **powyżej 300 osób**. Są to: Baba, Dęby, Serafin
- **powyżej 200 osób** zamieszkuje we wsi Tartak i Dudy Puszczańskie
- pozostałe wsie liczą **poniżej 200** mieszkańców z których wieś Żłota Góra należy do najmniej licznych, liczba mieszkańców wynosi – **61 osób**

5.3Oświata i wychowanie.

Na terenie gminy znajdują się 3 Zespoły Szkół (szkoła podstawowa i gimnazjum) w Łysych, Lipnikach i Zalasiu. Szkoły Podstawowe istnieją we wsiach: Łączki, Warmiak, Wejdo, Dęby, Pupkowizna, Serafin, Szafranki oraz we wsi Baba, gdzie zlokalizowana jest 3-klasowa Niepubliczna Szkoła Podstawowa. Liczba uczniów szkół podstawowych wynosi 894 uczniów, gimnazjum – 466 uczniów. Do przedszkola w Łysych i Lipnikach uczęszcza łącznie 56 dzieci. Do oddziałów przedszkolnych znajdujących się przy szkołach podstawowych uczęszcza 65 dzieci.

Oświata w Gminie Łyse						
Lp.	Szkoła	Ilość uczniów	Ilość oddziałów	Liczba etatów		Liczba uczniów na 1-n-la
				Nauczycieli	obsługi	
1.	Zespół Szkół w Łysych	511	21	31	14	16,48
2.	Zespół Szkół w Zalasiu	236	13	19	2,5	12,42
3.	Zespół Szkół w Lipnikach	224	10	13,7	6	16,35
4.	Szkoła Podstawowa w Łączkach	74	5	9	1	8,22
5.	Szkoła Podstawowa w Szafrankach	47	4	6,5	1,5	7,23
6.	Szkoła Podstawowa w Dębach	46	4	8	1	5,75
7.	Szkoła Podstawowa w Serafinie	32	4	4,5	1	7,11
8.	Szkoła Podstawowa w Pupkowiznie	33	4	5,4	1	6,11
9.	Szkoła Podstawowa w Wejdzie	57	4	7,2	1	7,92

10.	Szkoła Podstawowa w Warmiaku	76	5	6,7	1,5	11,34
	Razem	1336	74	111	30,5	12,04

Na terenie gminy występuje duże rozdrobnienie szkół podstawowych, stąd wiele z nich nie jest dostosowana do potrzeb.

Szkolnictwo gimnazjalne

Lp.	Gimnazjum	Ilość uczniów	Ilość oddziałów
1.	Gimnazjum w Łysych	237	9
2.	Gimnazjum w Zalasiu	82	5
3.	Gimnazjum w Lipnikach	92	4
4.	Gimnazjum w Warmiaku prowadzone przez SIGE	31	3
	Razem	404	21

5.4.Kultura.

Na terenie gminy istnieje Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji prowadzący działalność kulturalno-sportową. Ponadto istnieje gminna biblioteka publiczna dysponująca 11366 woluminami. W pozostałych wsiach brak obiektów przeznaczonych na działalność kulturalną.

Przy Gminnym Ośrodku Kultury działa zespół folklorystyczny „ Puszcza Zielona” rozpowszechniający pieśni, obrzędy i zwyczaje kurpiowskie.

Organizowane są cykliczne imprezy znane nie tylko w kraju m.in. konkursy na palmę kurpiowską.

Na terenie gminy tworzy wielu twórców ludowych, rękodzielników, rzeźbiarzy, hafciarek, tkaczek, plecionkarek i wycinankarek.

5.5.Zdrowie i opieka społeczna.

Na terenie gminy znajdują się dwa Niepubliczne Z-dy Opieki Zdrowotnej prowadzące działalność z zakresu opieki zdrowotnej w Łysych i Zalasiu.

Zatrudnionych jest 3 lekarzy internistów, 1 stomatolog, 7 pielęgniarek.

Wskaźnik zatrudnienia lekarzy w gminie na 10 tys. osób wynosi 4,7, podczas gdy dla woj. mazowieckiego wynosi 27,9. Tak małe zatrudnienie w służbie zdrowia wpływa na ubogi zakres świadczonych usług leczniczych.

Na terenie gminy znajduje się 1 apteka we wsi Łyse.

Opieką społeczną zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Gmina nie dysponuje domem pomocy społecznej.

5.6. Bezrobocie

Liczba bezrobotnych może być większa, ze względu na ukryte bezrobocie w rolnictwie. Niskie wykształcenie bezrobotnych oraz brak ofert pracy nie sprzyjają spadkowi bezrobocia.

Na pomoc bezrobotnym (zasiłki) gmina wydatkowała w 2002 roku 55.857 zł.

5.7. Mieszkalnictwo.

Na terenie gminy występuje indywidualne budownictwo zagrodowe i mieszkaniowe jednorodzinne. Zasób mieszkaniowy w gminie wynosi 1735 mieszkań, ilość izb – 6694. **Ilość osób przypadająca na 1 mieszkańca wynosi 4,61. Jest to najwyższy wskaźnik w powiecie ostrołęckim.** Powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 81m², na 1 mieszkańca przypada 18,0m² powierzchni użytkowej mieszkania (dla powiatu ostrołęckiego wskaźnik ten wynosi 18,2).Wyposażenie w instalacje techniczne mieszkań decyduje o ich standardzie. Na terenie gm. Łyse przyłączy wodociągowe posiada 447 mieszkań we wsi Łyse i Lipniki, przyłączy kanalizacyjne sanitarne – 137 mieszkań - we wsi Łyse.

5.8. Turystyka, sport i rekreacja

Gm. Łyse nie posiada rozwiniętej bazy turystycznej. Od kilku lat na terenie gminy zaczyna rozwijać się agroturystyka. W 2002r. agroturystyką zajmowało się 9 gospodarstw w następujących wsiach: Łyse, Lipniki (2 gospodarstwa), Wejdo, Łączki, Serafin, Klenkor, Warmiak.

Agroturystyka jest szansą rozwoju gminy. Obecność rozległych kompleksów leśnych nie zanieczyszczonego środowiska , bogatej fauny i flory w połączeniu z urozmaiconą rzeźbą terenu , stwarza atrakcyjne warunki rozwoju turystyki.

Zadaniami z zakresu sportu i rekreacji zajmuje się Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji. Na bazę sportową- rekreacyjną gminy składają się:

- stadion sportowy w Łysych z boiskami do piłki nożnej i siatkowej będący własnością Z-dów Mięśnych w Łysych „JBB”.
- dwie sale gimnastyczne przyszkolne w Lipnikach i Łysych - nie spełniające wymogów
- boiska przyszkolne na terenie gminy.

5.9. Sfera gospodarcza.

Rolnictwo.

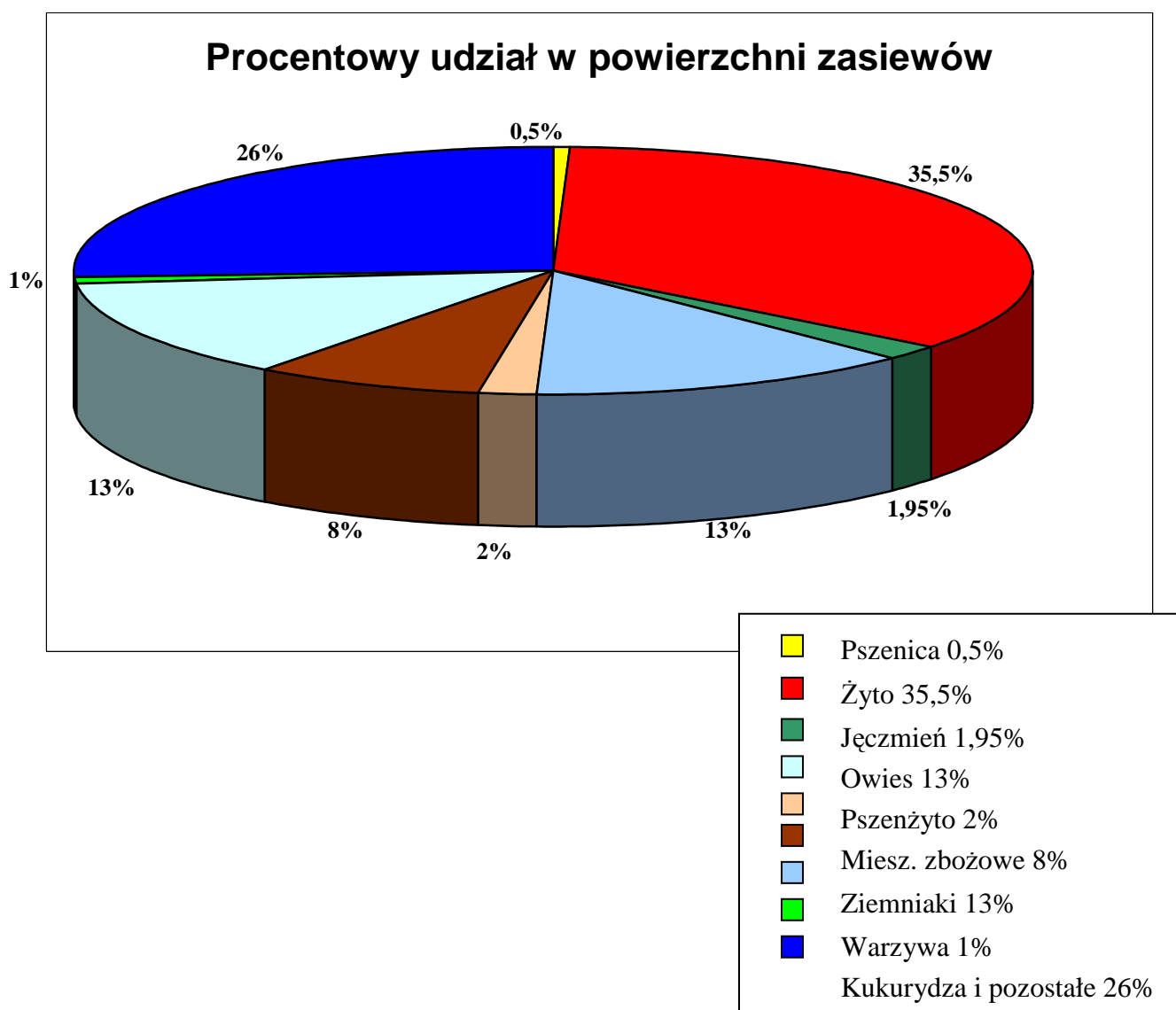
Na terenie gminy istnieje 1437 gospodarstw rolnych. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosi 11,4 ha, średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwie wynosi 9,46ha. Struktura obszarowa gospodarstw rolnych przedstawia się następująco:

Powierzchnia gospodarstwa	Ilość gospodarstw w gminie	% udział w gospodarstwach ogółem w gminie
do 5 ha	278	19,3
5 ha – 10 ha	376	26,2
10 ha – 15 ha	422	29,4
Pow.15 ha	361	25,1
Razem	1437	100,0

Na terenie gminy dominują gospodarstwa o kierunku – produkcja mleka.

W produkcji roślinnej przeważała w **2002r** uprawa zbóż podstawowych, głównie żyta i owsa oraz ziemniaków. Produkcja roślinna podporządkowana była produkcji zwierzęcej. W ostatnim okresie czasu wzrosła powierzchnia uprawy kukurydzy związanej z produkcją mleka.

Struktura zasiewów w 2002 r.

Należy zaznaczyć, że w ostatnim okresie wzrosła w bardzo szybkim tempie uprawa kukurydzy, której powierzchnię zasiewu szacuje się na około 36 %.

Kierunki produkcji zwierzęcej.

Występujący kierunek produkcji zwierzęcej to głównie hodowla bydła. Na terenie gminy hoduje się około 15 tys. sztuk bydła z czego ok.9,5 tys. krów. Najwięcej sztuk bydła zarejestrowano we wsi Lipniki – 2123 sztuki. Na terenie gminy występuje również hodowla trzody chlewnej, ale w znacznie mniejszym stopniu. Hoduje się ok. 1000 sztuk trzody chlewnej. Największą ilość trzody chlewnej w 2002r zarejestrowano we wsi Szafranki -224 sztuki, Łysych- 149 sztuk i Lipnikach – 145 sztuk. W obecnym okresie czasu produkcja trzody chlewnej ogranicza się do hodowli na własny użytek.

Pozarolnicza działalność gospodarcza.

Na terenie gminy istnieją następujące zakłady produkcyjne zatrudniające większą ilość pracowników:

- Zakład Przetwórstwa Mięsnego „JBB” w Łysych ul. Kościelna 25
- zatrudnienie 400 osób

- Grand Meble Sp. Z o.o. w Łysych ul. Topolowa 2 – zatrudnienie 86 osób
- GS „Samopomoc Chłopska” w Łysych ul. Kościelna 35 – zatrudnienie 23 osoby
- PHU „Ksara” w Łysych ul. Sieńkiewicza 44 , ul. Stacha Konwy
- PPHU Bogusław Kiernożek w Lipnikach – zatrudnienie 18 osób

Pozostałe podmioty gospodarcze, których jest w gminie 216 stanowią najczęściej firmy jednoosobowe.

Usługi transportowe prowadzi 10 firm (w Serafinie, Łysych, Dawi).

Usługi budowlane prowadzi 42 firmy (Pupkowizna, Łipniki, Łyse, Wejdo, Antonia, Piątkowizna, Zalas, Szafranki, Grądzkie, Baba, Dudy Puszczańskie, Łączki, Dęby, Tartak).

Zakłady zajmujące się wikliniarstwem, wyrobem pamiątek, powroźnictwem znajdują się w: Łysych, Lipnikach, Tyczku, Babie, Zalasie, Tartaku, Złotej Górze, Pupkowiźnie, Antonii, Plewkach i Szafrankach.

W działalności handlowo-gastronomicznej zarejestrowanych jest 83 podmioty gospodarcze W pozostałych branżach funkcjonuje 75 podmiotów gospodarczych.

6. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i mienia

Gmina należy do obszarów, na których nie występują zagrożenia ludzi czy mienia .

7. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

7.1. *Głównymi funkcjami gminy są:* rolnictwo, obsługa ludności i mieszkańców, leśnictwo funkcja ekologiczna oraz rekreacyjna powiązana z agroturystyką oraz kultywowaniem kurpiowskiej sztuki ludowej.

7.2. Gmina posiada gleby niskiej jakości.

7.3. W użytkach rolnych występuje duży udział użytków zielonych predysponujących do rozwoju hodowli bydła i produkcji pasz.

7.4. Występują braki w zakresie usług dla rolnictwa oraz bazy przetwórstwa rolno-spożywczego.

7.5. Gmina posiada dość korzystną strukturę obszarową gospodarstw, ponad 50% gospodarstw to gospodarstwa powyżej 10 ha użytków rolnych.

7.6. Występujące na terenie gminy lasy stanowią ponad 34% powierzchni gminy. Należą do dwu nadleśnictw: Myszyniec i Nowogród, wchodzą w skład obszaru Puszczy Kurpiowskiej. Przeważającą ich powierzchnię zajmuje bór świeży z panującym gatunkiem – sosną. Są to lasy gospodarcze z wydzielonymi obszarami chronionymi ze względu na potrzebę zachowania stref lasów wodochronnych, nasiennych, doświadczalnych o wyjątkowych wartościach przyrodniczych oraz rezerwatów przyrody.

Lasy prywatne zajmują 1412 ha. powierzchni , pełnią rolę wodo – glebochronną, wpływają korzystnie na rozwój turystyki, podnoszą walory krajobrazu.

7.7. Na terenie gminy występują 3 rezerваты przyrody : Serafin, Mingos i Tabory oraz 1 pomnik przyrody

- lipa drobnolistna we wsi Łączki. Lipa liczy ok.150 lat, obwód 310cm, wysokość h= 16m.

7.8. Wody powierzchniowe gminy stanowi rzeka Szkwa będąca jednocześnie granicą zachodnią gminy oraz sieć rowów i kanałów melioracyjnych. Woda w rzece Szkwa stanowi II klasę czystości. Północno-wschodnią i centralną część gminy zajmuje zbiornik wód podziemnych „**Sandr – Kurpie**” posiadający zatwierdzoną dokumentację geologiczną

7.9. Gmina znajduje się w obszarze nie zdegradowanego środowiska, nie posiada uciążliwych zakładów przemysłowych, będących źródłem zanieczyszczenia środowiska.

7.10. Obszar gminy charakteryzuje dość niska gęstość zaludnienia – 32os/m² . Większość ludności utrzymuje się z rolnictwa. Dominuje zabudowa zagrodowa, znacznie mniejszy udział jest zabudowy mieszkaniowej , jednorodzinnej. Występuje w jednostkach osadniczych,

znaczne rozproszenie zabudowy. Bardziej zwartą zabudowę posiadają wsie: Łyse, Lipniki i Zalas.

7.11. Miejscowościami o koncentracji usług są wsie: Łyse, Lipniki i Zalas. Zaopatrzenie gminy w usługi jest niewystarczające, występują duże braki w zakresie usług ochrony zdrowia, niewystarczająca jest zarówno baza lokalowa jak i ilość osób zatrudnionych w służbie zdrowia, zwłaszcza lekarzy. W zakresie szkolnictwa występuje znaczne niedoinwestowanie szkół. Większość usług jest prowadzonych w ramach zarejestrowanej działalności gospodarczej. Na terenie gminy działalność prowadzi około 216 podmiotów gospodarczych, z których najwięcej zajmuje się handlem i naprawami (42%) budownictwem (14%) i działalnością produkcyjną (12%).

7.12. Znaczące podmioty gospodarcze na terenie gminy to:

- Zakład Przetwórstwa Mięsnego „JBB” w Łysych,
- „Grand Meble” Spółka z o.o. w Łysych,
- Gminna Spółdzielnia „ Samopomoc Chłopska” w Łysych,
- P.H.U. „ Ksara” w Łysych,
- P.P.H.U. Bogusław Kiernożek w Lipnikach,

Zaopatrzenie gminy w usługi jest niewystarczające.

7.13. W zakresie infrastruktury zwraca uwagę stan techniczny szlaków komunikacyjnych, znaczna długość dróg o nawierzchni nieutwardzonej, brak miejsc obsługi ruchu samochodowego. Na terenie gminy większość mieszkańców zaopatruje się w wodę ze studni kopanych i wodociągów przyzagrodowych. Wodociągi wiejskie posiadają 2 wsie: Łyse i Lipniki.

Kanalizację sanitarną posiada tylko część wsi Łyse gdzie zlokalizowana jest oczyszczalnia ścieków.

7.14. Na terenie gminy brak jest wysypiska śmieci.

7.15. Na obszarze gminy występują stanowiska archeologiczne, zabytki architektury i budownictwa sakralnego i świeckiego, wiatrak. Zwraca uwagę bardzo duża ilość występujących krzyży i kapliczek przydrożnych.

7.16. Jest miejscem twórczości wielu artystów ludowych sztuki kurpiowskiej.

Wsie : Baba, Dęby, Lipniki, Łyse, Plewki, Pupkowizna, Serafin, Szafranki, Tartak, Wejdo, Zalas znane są z wyrobów plastyki obrzędowej, rzeźb, palm, wycinanek, kwiatów, pisanek i haftów. Gmina Łyse znana jest także z wielu ludowych obrzędów oraz z konkursu na palmy, który odbywa się corocznie w Niedzielę Palmową.

8.Stan prawny gruntów.

Wg danych Urzędu Gminy struktura użytkowania gruntów przedstawia się następująco; Skarb Państwa włada gruntami o pow. ok.337,00 ha,co stanowi ok.1% powierzchni gminy.Mienie komunalne stanowi7924 ha t.j. 32 % pow. gminy, pozostałe grunty należą do osób fizycznych.

9.Występowanie obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych.

Na obszarze gminy występują obiekty chronione dziedzictwa kulturowego i zabytki, opisane w p-kcie 4 „Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków ...”

Chronionymi terenami znajdującymi się w granicach gminy sa 3 rezerwaty przyrody : Tabory ,Mingos i Serafin oraz 1 pomnik przyrody –drzewo: lipa drobnolistna.

10.Występowanie obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych.

Na terenie gminy Łyse nie występują obszary naturalnych zagrożeń geologicznych.

11.Występowanie udokumentowanych złóż kopalin oraz zasobów wód podziemnych.

Surowce naturalne reprezentowane są przez surowce okruchowe – piaszczysto- żwirowe osady lodowcowe i wolnolodowcowe występujące na terenie gminy. Ich eksploatacja ogranicza się do kilku niewielkich i czynnych okresowo punktów wydobywania na potrzeby

lokalne, głównie jako materiał pomocniczy dla budownictwa drogowego, lub też do zapraw i wypraw murarskich. Na terenie gminy piaski gruboziarniste kwarcowo- skalenioawe ze żwirem gruboziarnistym występują w **okolicy wsi Lipniki – udokumentowane złoża w kat. C₂ „Malarz”**, które ze względu na konieczność ochrony środowiska nie może być eksploatowane.

Na terenach podmokłych i zabagnionych występują pokłady torfu bagiennego o miąższości od 0,5 do 4,5 m.

Dominujący obszar gminy stanowi teren o dobrych warunkach infiltracyjnych występujących w przepuszczalnych utworach czwartorzędowych budujących dna dolin, obniżzeń, obszar równiny sandrowej i fragmenty wysoczyzny morenowej.

Głębokość zwierciadła wody wynosi w zależności od odległości i wysokości stanu wody w ciekach wodnych od 1,0-do 3,0m p.p.t.

Na obszarach sandru i wysoczyzny zwierciadło wody zalega w osadach plejstocenijskich głębiej niż 1,0m od powierzchni terenu i obniża się do głębokości większej niż 4,0m p.p.t. wykazując zależność od konfiguracji terenu.

Gmina znajduje się na obszarze Głównego Zbiornika Wód Podziemnych SANDRKURPIE – GZWP Nr 216 zatwierdzonego decyzją Ministra OŚZN i L z dnia 10.12.1998r. znak DG-kdh/BJ/489-6170/98.

12. Występowanie terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych

Na terenie gminy Łyse nie występują tereny górnicze wyznaczone na podstawie przepisów odrębnych

13. Stan systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami

13.1. Zaopatrzenie w wodę.

Gmina posiada 2 stacje wodociągowe w Łysych i Lipnikach. Wybudowana jest sieć wodociągowa o długości 34,4 km, przyłącze wodociągowe posiada 447 budynków mieszkalnych, co stanowi 25,8% zasobów mieszkaniowych gminy.

Przyczyną znacznych braków w zwodociągowaniu gminy jest kolonijność zabudowy powodująca znaczne podrożenie inwestycji i jej nieopłacalność. W zabudowie kolonijnej często stosuje się przyzagrodowe wodociągi z własnego ujęcia wody, są to studnie głębinowe, a także kopane. Szacuje się, że ok. 40% gospodarstw w ogóle nie posiada żadnej sieci wodociągowej.

13.2. Odprowadzenie ścieków – kanalizacja sanitarna

Na terenie wsi Łyse istnieje gminna oczyszczalnia ścieków oraz sieć kanalizacyjna o długości 7,3 km. Do oczyszczalni dowożona jest większość ścieków z szamb. We wsi Łyse działa również druga oczyszczalnia zakładowa, która odprowadza ścieki z terenu Zakładów Mięśnych „JBB”.

Około 40% ścieków odprowadzana jest do szamb. W ogóle nie posiada kanalizacji również około 40% gospodarstw. Szacuje się, że ok.60% ścieków nie oczyszczonych odprowadzanych jest do gruntu i wód powierzchniowych.

13.3. Gospodarka odpadami

Na terenie gminy brak jest wysypiska śmieci. Część śmieci w Łysych, Lipnikach i Zalasiu odbiera Przedsiębiorstwo Usług Komunalno – Sanitarnych „Fuks” w Ostrołęce. W pozostałych miejscowościach odpady są usuwane we własnym zakresie, czasem poprzez

spalenie, a czasem powiększają dzikie wysypiska, które porządkuje Urząd Gminy, albo składane są w lasach, zaśmiecając je. Gmina posiadała lokalizacje wysypisk śmieci we wsi Łyse, a następnie we wsi Łipniki. Z uwagi na protesty mieszkańców tych wsi lokalizacja wysypiska śmieci dla gminy upadła.

13.4. Zaopatrzenie w gaz

Przez teren gminy nie przebiega sieć gazowa. Mieszkańcy gminy korzystają z gazu bezprzewodowego propan-butan. Z gazu dystrybuowanego w butlach korzysta ok. 80% mieszkańców gminy.

13.5. Sieć telefoniczna.

Część mieszkańców gminy Łyse korzysta z kablowej przewodowej telefonii Telekomunikacja Polska S.A. Również wiele gospodarstw domowych korzysta z telefonii komórkowej, która na terenie większej części gminy posiada dość dobry zasięg, m.in. dzięki stacjom przekaźnikowym usytuowanym we wsi Łyse i we wsi Wejdo. Brak zasięgu działania telefonii komórkowej występuje we wsi Lipniki, Tartak i Szafranki. Również tylko szczątkowy zasięg posiada sieć telefonii Era GSM.

13.6. Elektryfikacja

Przez teren gminy przebiegają sieci średniego napięcia dostarczające energię elektryczną mieszkańcom gminy. Brak jest na obszarze gminy linii energetycznych wysokiego napięcia 110 i 220kV.

13.7. Zaopatrzenie w ciepło

Dostawcami energii cieplnej są niewielkie lokalne kotłownie, usytuowane w budynkach mieszkalnych. Większe kotłownie zaopatrują w ciepło budynki użyteczności publicznej, szkoły, przedsiębiorstwa. Coraz częściej na terenie gminy buduje się lub wymienia na kotłownie ekologiczne.

Olejowe kotłownie funkcjonują w szkołach: w Łysych, Szafrankach, Łączkach i Zalasiu.

13.8. Komunikacja

Głównymi drogami przebiegającymi przez teren gminy są drogi wojewódzkie: nr 645 Myszyniec – Łomża i nr 647 Myszyniec Kolno oraz drogi powiatowe. Sieć drogową uzupełniają drogi gminne. Łączna długość dróg przebiegających przez teren gminy wynosi **206,48 km** z czego **25 km stanowią drogi wojewódzkie i 74,48 km drogi powiatowe**. Transport odbywa się za pomocą autobusów PKS i samochodów. Przystanki autobusowe są zlokalizowane w odległościach od 2,0 do 8,0 km od najbliższych zabudowań wsi.

Wykaz dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich na terenie gminy (stan na 31.12.2002r.)

Lp.	Przebieg skąd-dokąd	Długość mb	Nawierzchnia			Obiekty mostowe	
			gruntowa mb	żwirowa mb	bitumiczna mb	mosty szt.	Przepust y szt.
Drogi wojewódzkie							
1.	Myszyniec-Łomża	16000	-	-	16000	2	2

2.	Dęby Kolno	9000	-	-	9000	-	-
3.	Ogółem drogi wojewódzkie	25000	-	-	25000	2	2
Drogi powiatowe							
1.	Kadzidło Łączki	25000	-	-	25000	1	8
2.	Warmiak Łączki	9300	-	9300	-	1	5
3.	Dęby Warmiak	11300	-	11300	-	-	2
4.	Piątkowizna – Ksepki	1280	-	-	1280	-	-
5.	Myszyniec Dudy Puszczy.	913	-	913	-	1	-
6.	Myszyniec Lipniki	1693	-	1093	600	1	-
7.	Jazgarka – Lipniki	3125	-	3125	-	1	1
8.	Szafranki Tartak	1889	-	1889	-	-	-
9.	Szafranki Czarnia	6096	-	5296	800	-	-
10.	Grале-Serafin	2000	8690	200	-	-	3
Ogółem drogi powiatowe		71486	2000	41606	27880	5	19
Drogi gminne							
1.	Łączki – Ksepki	1750	1000	750	-	-	-
2.	Szafranki - Charubin	13800	5300	8500	-	2	2
3.	Serafin-Popiołki	7540	6540	1000	-	-	-
4.	Serafin-Krusza	5538	5288	250	-	-	-
5.	Lipniki-Serafin	6788	4555	2233	-	-	2
6.	Lipniki – Baba	7900	5900	2000	-	1	3
7.	Dęby – Lipniki	5014	4264	750	-	-	-
8.	Tyczek-Łyse	2850	2500	350	-	-	1
9.	Łyse – Pupkowizna	4025	-	3775	250	-	3
10.	Antonia – Piątkowizna	5215	5215	-	-	-	1
11.	Warmiak – Wanacja	11050	6525	4225	300	-	2

12.	Tyczek – Zalas	5575	5575	-	-	-	1
13.	Piątkowizna – Zalas	3375	2625	750	-	-	2
14.	Tyczek – Wejdo	3750	3175	-	brukowe 575	-	1
15.	Dudy- Puszcz-Łyse	6380	6380	-	-	-	3
16.	Zalas – szosa Kolno	4275	4275	-	-	-	3
17.	Łączki- Leman	2525	2525	-	-	1	-
18.	Wanacja- Serafin	9692	8217	1475	-	-	14
19.	Spaliny- Warmiak	700	-	700	-	-	-
20	Czarnia- Kuzie	2280	2280	-	-	-	-
Ogółem drogi gminne		110000	81600	27260	1100	4	38

Stan nawierzchni dróg przedstawia się następująco:

- drogi wojewódzkie na całej długości posiadają nawierzchnię bitumiczną,
- drogi powiatowe posiadają nawierzchnię bitumiczną na długości – 40%,
- drogi gminne pokrywa nawierzchnia bitumiczna tylko w 1% długości, pozostałe odcinki dróg stanowi nawierzchnia gruntowa lub żwirowa.

Na zaplecze motoryzacji składają się stacje paliw, jedna zlokalizowana na wsi Łyse, druga w Lipnikach. Usługi z zakresu motoryzacji świadczą zakłady prywatne.

CZĘŚĆ B

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY ŁYSE

I. CELE ROZWOJU GMINY

Rozpoznanie dotychczasowego rozwoju Gminy przeprowadzone w celu postawienia diagnozy stanu zagospodarowania, pozwoliło na identyfikację grup problemów wymagających rozwiązania. Sformułowano je jako kierunki rozwoju Gminy oraz sposoby prowadzące do ich osiągnięcia, poprzez sformułowane cele główne i strategiczne.

Uczestnikami tych działań będą organizacje, instytucje, osoby prawne i fizyczne. Najważniejszym jednakże uczestnikiem polityki jest społeczność lokalna. Od zaakceptowania przez nią celów i sposobów ich realizacji zależy powodzenie Gminy.

Jako główny cel rozwoju Gminy Łyse przyjmuje się osiągnięcie wszechstronnego rozwoju obszaru zapewniającego poprawę życia mieszkańców, ograniczenie strefy ubóstwa i bezrobocia, przy zachowaniu równowagi między aktywnością gospodarczą a ochroną środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Realizacja założonego kierunku rozwoju Gminy wymaga sprecyzowania celów głównych i strategicznych oraz zachowania między nimi właściwych realizacji.

Za cele główne uznaje się:

1. **Cele ekonomiczne** wyrażające się w kształtowaniu sfery ekonomicznej życia społeczności lokalnej tworzeniu mechanizmów stymulujących, wszechstronny rozwój gospodarczy gminy zapewniający obniżenie bezrobocia, tym samym wzrost dobrobytu mieszkańców. Dochodzenie do celu głównego wymaga realizacji celów strategicznych a mianowicie:

- promowania lokalnej przedsiębiorczości,
- kształtowania sprzyjających warunków do powstania małych i średnich przedsiębiorstw oraz drobnej wytwórczości,
- działań proinwestycyjnych m.in. w postaci katalogu ofert, ulg podatkowych, tworzenia puli gruntów komunalnych o znaczeniu strategicznym,
- zwiększenia atrakcyjności turystycznej gminy – eksponowania lokalnych wartości kulturowych, rozbudowy bazy noclegowej i gastronomicznej,
- efektywnego wykorzystywania zewnętrznych źródeł finansowania - współpracy z odpowiednimi instytucjami w przygotowywaniu programów gospodarczych, współpracy z innymi samorządami terytorialnymi w tworzeniu związków na bazie wspólnych korzyści.

2. **Cele społeczne** ukierunkowane na prawidłowe kształtowanie struktury przestrzennej jednostek osadniczych i terenów otwartych, decydującej o warunkach zamieszkania, pracy i wypoczynku mieszkańców .

Osiągnięcie tego celu wymaga:

- tworzenia ofert lokalizacyjnych po różnego rodzaju działalność gospodarczą i usługową,
- tworzenia rezerw terenowych pod zabudowę mieszkaniową z jednoczesną rozbudową systemów wodociągowych i kanalizacyjnych,
- wspierania rozwoju kultury fizycznej w szkołach podstawowych,
- podnoszenia standardu szkół,
- zwiększania dostępności do usług zdrowotnych,
- podnoszenia standardów mieszkań,
- podnoszenia bezpieczeństwa obywateli, wspierania działań dla tworzenia wypoczynku oraz organizowania czasu wolnego dzieci i młodzieży, ograniczania patologii społecznych,
- konsolidacji elit wokół wspólnych celów i zadań , wykorzystując intelektualny potencjał społeczności lokalnej.

3. **Cele przyrodnicze** identyfikujące się z zachowaniem i rehabilitacją wartości przyrodniczych środowiska. Polityka osiągania celów przyrodniczych to przede wszystkim racjonalna gospodarka zasobami środowiska, a więc

- właściwa polityka przestrzenna na obszarach prawnie chronionych- ochrona aktywnych biologicznie ekosystemów wodnych, łąkowych, bagiennych i leśnych,
- ochrona wód powierzchniowych i podziemnych,
- ograniczenie zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł lokalnych,
- renaturalizacja cieków wodnych i ochrona terenów z występującą roślinnością łągową i ruderalną , zachowanie ich w stanie naturalnym,
- podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa,
- wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii – wiatru, słońca, wody.

4. **Cele kulturowe** skupiające się na zachowaniu resztek dziedzictwa kulturowego poprzez:

- wzmocnienie opieki konserwatorskiej nad całością dziedzictwa kulturowego gminy,
- właściwe utrzymanie zabytków.

5.Cele przestrzenne polegające na uwzględnieniu ładu przestrzennego w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów przy uwzględnieniu wskaźników dotyczących zagospodarowania i użytkowania terenów.

Dla realizacji tych celów określa się następujące podstawowe zasady:

- zabudowa w pierwszej kolejności wolnych terenów plombowych,
- zapewnienie odpowiednich standardów obsługi komunikacyjnej terenów zabudowanych i wyposażenie ich w infrastrukturę techniczną,
- kształtowanie trwałych struktur funkcjonalno-przestrzennych przez wykorzystanie powstałych w procesie historycznym związków między walorami środowiska a dziedzictwem kultury, czego rezultatem są zabytkowe układy urbanistyczne,
- propagowanie wzorców dobrej architektury nawiązujących do tradycji lokalnych, wprowadzanie materiałów budowlanych harmonizujących z krajobrazem,
- podnoszenie estetyki pojedynczych zagród,
- dążenie do odtworzenia i przekształcenia przestrzeni w pierwszej kolejności a następnie w przypadku zaistnienia konieczności, zajmowanie nowych terenów pod zabudowę.

II. PODSUMOWANIE STANU UWARUNKOWAŃ ROZWOJU GMINY ŁYSE

Perspektywy rozwoju gminy wiążą się ściśle z syntezą oceny dotychczasowego stanu zagospodarowania.

Ocena dotyczy wniosków wynikających z uwarunkowań, w których dokonywał się rozwój oraz charakteryzuje jego kierunki. Przedmiotem oceny są przekształcenia i stan środowiska przyrodniczego, poziom rozwoju społeczno- gospodarczego, rozwoju sfery usług społecznych i infrastrukturalnych społeczności oraz stan powiązań i wpływów z otoczeniem.

1. Charakterystyczne cechy położenia układu osadniczego gm.Łyse, powiązania z otoczeniem.

Gmina leży na trasie dwu ważnych szlaków komunikacyjnych:

- droga wojewódzka nr 645 Myszyniec- Łomża będąca szlakiem biegnących w kierunku Pojezierza Mazurskiego,

- droga wojewódzka nr 647 Myszyniec-Kolno,

- obszar gminy znajduje się na terenie Puszczy Kurpiowskiej, posiada szereg powiązań przyrodniczych o bardzo dużych wartościach , wchodzi w skład systemu obszarów chronionych rangi międzynarodowej, obejmuje swym zasięgiem szereg aktywnych biologicznie ekosystemów decydujących o otrzymaniu równowagi biologicznej całego regionu.

III. GŁÓWNE PROBLEMY ROZWOJU PRZESTRZENNEGO GMINY

1. Pogodzenie interesów pomiędzy koniecznością ochrony zasobów przyrodniczych gminy, a ich gospodarczym wykorzystaniem z rozwojem na obszarze gminy funkcji rolniczej, mieszkaniowej, usługowej

i turystycznej

- ekologizacja rolnictwa
  - zalesianie gruntów słabych rolniczo i nieużytków
2. Zatrzymanie zanieczyszczeń lasów oraz przygodnych miejsc odpadami bytowymi składowanych przez mieszkańców.
  3. Zapewnienie dostępu wszystkim mieszkańcom gminy do ośrodków usługowych – poprawa stanu nawierzchni dróg.
  4. Zapewnienie mieszkańcom gminy możliwości korzystania z systemu zbiorczego zaopatrzenia w wodę i odprowadzenia ścieków, przy rozproszonym układzie zabudowy – stosowanie indywidualnych rozwiązań.
  5. Sukcesywne porządkowanie zabudowy w pierwszej kolejności wzdłuż tras komunikacyjnych i widokowych.
  6. Malejąca opłacalność produkcji rolniczej wywołuje potrzebę wyznaczenia miejsc aktywizacji gospodarczej na obszarze gminy.
  7. Zachowanie wartości środowiska przyrodniczego i kulturowego.

IV. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY

1. Przyjmuje się następujące kierunki zagospodarowania w strukturze przestrzennej oraz przeznaczeniu terenów.

1.1. Zakłada się stopniowe dogęszczanie istniejącej zabudowy, dopuszcza się przenikanie wzajemne funkcji.

1.2. Przyjmuje się następujący zakres przekształceń przestrzennych:

- możliwość modernizacji, rozbudowy istniejącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej oraz realizacji nowej, zgodnej z przeznaczeniem terenu,
- możliwość realizacji na terenach zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej, obiektów usługowych i produkcyjnych przy czym należy unikać w zabudowie mieszkaniowej lokalizacji takich usług które z racji procesów technologicznych jak i zwiększonego ruchu pojazdów, mogłyby być uciążliwe dla mieszkańców,
- poza terenami wyznaczonymi w Studium – możliwość realizacji zabudowy mieszkaniowej z usługami towarzyszącymi na terenach wyposażonych w infrastrukturę techniczną i posiadających dostęp do dróg publicznych (z wyłączeniem bezpośredniego dostępu do drogi wojewódzkiej).

2. Kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym wyłączone spod zabudowy.

Uwzględniając istniejące uwarunkowania wynikające z uwarunkowań przyrodniczych, kulturowych, infrastruktury, gospodarczych oraz uwarunkowania zewnętrzne przyjmuje się następujące kierunki zagospodarowania.

2.1. Tereny rolno-osadnicze z rozproszoną zabudową mieszkaniową i zagrodową

- możliwość przekształcenia, modernizacji i rozbudowy istniejącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej oraz realizacji nowej zabudowy jednorodzinnej lub zagrodowej,
- możliwość realizacji obiektów usługowych i produkcyjnych.

2.2. Tereny zwartej zabudowy mieszkaniowo-usługowej i zagrodowej

- wskaźniki wykorzystania terenu: 36-48 mieszkańców / hektar – dla zabudowy mieszkalnej jednorodzinnej wolnostojącej, 16-20 mieszkańców/ hektar – dla zabudowy zagrodowej,
- zachowanie min. 60% powierzchni biologicznie czynnej,
- realizacja sieci i urządzeń infrastruktury technicznej,

- możliwość przekształcania, modernizacji i rozbudowy istniejącej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej oraz realizacji nowej zabudowy na nowych działkach,
- możliwość realizacji obiektów usługowych i produkcyjnych,
- poza terenami wyznaczonymi w Studium istnieje możliwość realizacji zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej, z usługami towarzyszącymi na terenach wyposażonych w infrastrukturę techniczną i posiadających dostęp do drogi publicznej.

2.3. Tereny produkcyjno – usługowe obejmują istniejące tereny oraz przewidywane są we wsiach Łyse, Lipniki i Zalas.

2.4. Na terenie gminy Łyse nie przewiduje się realizacji wielko-powierzchniowych obiektów usługowych, o powierzchni sprzedaży przekraczającej 2000m²

2.5 Agroturystyka

Miejscowość Łyse, Serafin, Dęby, Lipniki, Warmiak predysponowane są do rozwoju funkcji rekreacyjnej ze względu na atrakcyjne położenie krajobrazowe, dobre warunki aerosanitarne, oraz zachowany styl budownictwa regionalnego. Biorąc pod uwagę położenie obszaru całej gminy na terenie nieskażonego środowiska wśród lasów Puszczy Kurpiowskiej, na terenach o bardzo bogatych tradycjach sztuki ludowej – ustalenia studium dopuszczają lokalizację tej formy wypoczynku we wszystkich wsiach gminy.

2.6. Tereny z ograniczeniem zabudowy

- obszary o niekorzystnych warunkach fizjograficznych – tereny obniżen terenowych, tereny zalewowe,
- grunty rolne kl.IV,
- dolina rz. Szkwy.

2.7. Tereny wyłączone z zabudowy

- lasy,
- łąki i pastwiska,
- dolina rz. Szkwy,
- bagna,
- strefa terenu – 50 m od cmentarza przy zaopatrzeniu ludności w wodociąg i 150 m przy zaopatrzeniu w wodę ze studni,
- inne wynikające z przepisów prawnych.

3. Obszary oraz zasady ochrony środowiska przyrodniczego, jego zasobów, ochrony przyrody i krajobrazu kulturowego .

Kierunki ochrony wartości i zasobów środowiska przyrodniczego.

3.1. Ochrona zasobów i wartości środowiska przyrodniczego.

Obszar gminy Łyse posiada bardzo cenne walory krajobrazowo – przyrodnicze, na które składają się:

- duże kompleksy lasów wchodzących w skład Puszczy Kurpiowskiej, typowanej do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000. Rangę gminy w środowisku przyrodniczym województwa i kraju wyznacza ukształtowany system powiązań ekologicznych o znaczeniu międzynarodowym,
- występujący szereg aktywnych biologicznie ekosystemów decydujących o równowadze ekologicznej całego regionu,
- obecność trzech rezerwatów przyrody : Serafin, Mingos, Tabory.

W projekcie **planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego gm. Łyse** znajduje się w obszarze wskazanym do poprawy warunków funkcjonowania środowiska przyrodniczego poprzez:

- wzmocnienie odnowy unikatowych dolin rzecznych i ich otoczenia,

- zapewnienie ciągłości powiązań przyrodniczych (korytarz ekologiczny międzynarodowy),
- włączenie do europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000 obszarów o najwyższych walorach przyrodniczych.

Zgodnie z propozycją planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego, południowo-wschodnia część gm. Łyse obejmująca największy kompleks leśny z 3-ma rezerwatami przewidywane jest do włączenia w Park Krajobrazowy, łącznie z sąsiednimi terenami w powiecie łomżyńskim.

Ponadto ustalenia Studium dla terenów północnych krańców gminy umożliwiają ich włączenie w Europejską Sieć Ekologiczną.

Przyjmuje się następujące kierunki zagospodarowania zapewniające utrzymanie wysokich wartości środowiska przyrodniczego:

- ograniczenie zabudowy doliny rz. Szkwy do istniejącej, z możliwością jej wymiany i rozbudowy, zakaz lokalizacji obiektów uciążliwych typu dużych terenów budowlanych, pozostawienie łąk i pastwisk w dotychczasowym użytkowaniu,
- rekultywacja terenów zdegradowanych w wyniku powierzchniowej eksploatacji surowców oraz w wyniku przygodnego składowania śmieci,
- likwidacja nielegalnych wyrobisk w celu zapobiegnięcia degradacji i dewastacji środowiska,
- utrzymanie dotychczasowego użytkowania leśnego lub rolnego dokumentowanych złóż surowców naturalnych,
- porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej, dalszą budowę wodociągów i systemów kanalizacji i objęcie możliwie jak największej liczby gospodarstw.
- na terenie zabudowy kolonijnej stosować przydomowe oczyszczalnie ścieków
- poprawa stanu sanitarnego rzeki i cieków do zakładanej I klasy czystości wody,
- ochrona wód podziemnych w tym wód zbiornika **SANDR-KURPIE** poprzez eliminację źródeł zagrożeń ich czystości – likwidacja szamb, rozwój sieci kanalizacyjnej, zakładanie przydomowych oczyszczalni ścieków,
- zakaz wpuszczania do cieków, rowów melioracyjnych – ścieków nieoczyszczonych,
- wyłączenie z zabiegów melioracyjnych tych obszarów, które ze względu na walory środowiska powinny pozostać niezmienione,
- prowadzenie przemyślanych zabiegów melioracyjnych nie powodujących degradacji środowiska przyrodniczego,,
- prowadzenie planowej gospodarki nawadniania obszarów gminy – program małej retencji m. in.przewiduje się utworzenie zalewu na rz. Szkwa na granicy z gm. Kadzidło oraz w okolicy rezerwatu Serafin.
- zwiększenie lesistości gminy poprzez zalesianie nieużytków, gruntów słabych rolniczo, w strefach wododziałowych i na terenach chronionych,
- powiększanie istniejących kompleksów leśnych poprzez zalesianie gruntów słabych bezpośrednio przyległych, zalesianie enklaw, wyrównywanie granicy rolno-leśnej,
- ochrona zadrzewień dolinowych i na terenach bagiennych oraz zadrzewianie terenów śródpolnych, wzdłuż cieków wodnych i dróg,

Mając na uwadze powyższe wyznacza się:

- obszar do objęcia ochroną prawną doliny rz. Szkwy,
- obszary chronione przed zmianą użytkowania: lasy na terenie gminy, kompleksy gleb III i IV kompleksy łąk i pastwisk,

- obszary proponowane do zalesień : nieużytki i grunty marginalne dla rolnictwa głównie dla utrzymania ciągów ekologicznych, ale także dla powiększenia istniejących dużych kompleksów leśnych.

4.Obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej

4.1 Kierunki ochrony środowiska kulturowego.

Za główne kierunki działań przyjęto objęcie ścisłą ochroną konserwatorską obiektów wpisanych do rejestru zabytków. Są to:

Wieś Łyse

1.Zespół Kościoła parafialnego p.w. Św. Anny

- a) kościół drewniany 1876-1882
- b) dzwonnica drewniana, 2 połowa XIXw

c) dom parafialny, drewniany początek XX w

2. Obiekty cmentarza:

- a) kaplica drewniana- początek XX w
- b) krzyże nagrobne, żelazne, żeliwne kute XIXw

Domy drewniane:

1. dom nr 4 1925 r
2. dom nr 6 – 1930r.
3. dom nr 20 – 1930r
4. dom nr 22 – 1936r.-rozebrany

Ul.Poległych

5. dom nr 14 – lata 20-te XXw.-rozebrany
6. dom nr 23 – koniec XIXw.-rozebrany
7. dom nr 28 – pocz.XXw.-rozebrany

Ul.Szkolna

8. dom nr 9 – 1933r
9. dom nr 9a – 1930 (przeniesiony z Serafina) .-rozebrany
10. dom nr 32 – 1921 r
11. dom nr 48 – pocz. XXw

Inne zabytki

1. Krzyż powstańczy z 1863r. – obok kościoła p.w. Św. Anny
2. Krzyż drewniany z pasyjką sprzed I wojny św. – okolica Łysych
3. Kapliczka słupowa drewn. Figuralna
4. Kaplica drewn. przy skrzyżowaniu dróg Łyse – Łączki i Myszyniec – Kolno – lata 30-te XX w.

Wieś Lipniki

1. Zespół kościoła parafialnego p.w. Najświętszego Serca Jezusa

- a) kościół murowany 1837-1843
- b) dzwonnica murowana 1 połowa XIXw

2. Cmentarz grzebalny

- a) kaplica murowana 2-ga poł.XIXw
- b) brama murowana połowa XIXw

- c) krzyże nagrobne, żelazne, żeliwne, kute XIXw
3. *Cmentarz choleryczny 2- połowa XIX w*

Inne

- 1) Wiatrak drewniany XIXw
- 2) Wiatrak drewniany przeniesiony
- 3) Figura Św. Rocha 2 połowa XIX w

Wieś Zalas

1. *Zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Stanisława Kostki*
  - a) kościół murowany 1908-1913 arch. Fr. Przecławski
  - b) dzwonnica drewniana 1902r
2. *Zespół Cmentarza*
  - a) kaplica drewniana XIX/XXw
  - b) krzyże nagrobne żelazne, żeliwne, kute 2 poł. XIXw

Wieś Łączki

1. dom nr 84 drewniany – ok. 1910
2. dom nr 86 drewniany ok. 1906r.
3. dom nr 100 drewniany – 1906 – 1908r.

Inne

Krzyż drewniany XIX w.

Wieś Baba

Kapliczka słupowa z Trójcą Św. pocz XX w.

Wieś Dudy Puszczańskie

Kapliczka drewniana dębiana nad Szkwą – lata 20, 30 – XX w.

Wieś Tartak

1. Kapliczka z Trójcą Św.
2. Krzyż drewniany upamiętniający walkę ze Szwedami z 1708r.

Wieś Tyczek

1. Kapliczka z Trójcą Św. Rzeźbiona pocz. XX w.

Wieś Wejdo

1. kapliczka murowana przy szosie Łyse – Łączki pocz. XX w.
2. Kapliczka drewniana dębiana lata 30 – te XX w.
3. Droga brukowana – Stara Wieś

Stanowiska archeologiczne

1. Brzeźniaki nr 15, AZP, 33-71 N/EB, Wś, Ś
2. Brzeźniaki nr 16, AZP, 33-71, Ś
3. Czarnia nr 31, AZP, 33-71 ON
4. Dawia nr 1, AZP 34-72 EK
5. Dawia nr 2, AZP 34-72 EK
6. Dąbrówki nr 19, AZP 33-71 Pś, ON
7. Dąbrówki nr 21 AZP, 33-71 OWR, Ś

8. Dęby nr 1, AZP 33-71 M/N,WEB,ON
9. Długi Kąt nr 16 AZP 34-71 Ś
10. Duże Sztuki (Szafranki) nr 14, AZP 34-71,N,EB, WEŻ
11. Glutówka (Lipniki) nr 14, AZP,33-71111, WEŻ, Ś
12. Grądzkie nr 4 AZP 31-7- EK
13. Kamrodla nr 4 AZP 34-71,N/WEB
14. Klenkor nr 9, AZP 31-72 ON
15. Lipniki nr 5 AZP 33-71, WEŻ
16. Lipniki nr 6 AZP 33-71 N/EB
17. Lipniki nr 11 AZP 33-71 WEB
18. Lipniki Nr 12 AZP 33-71 WEŻ, WŚ, Pś
19. Lipniki nr 13 AZP 33-71 WEŻ, Ś
20. Lipniki nr 18 AZP 33-71 WEŻ
21. Lipniki nr 6 AZP 34-71, Ś/ON
22. Lipniki nr 7 AZP 34-71, OWR, Wś
23. Lipniki nr 8 AZP 34-71, Wś
24. Lipniki nr 9 AZP 34-71 Wś, ON
25. Lipniki nr 10 AZP 34-71, N
26. Łyse nr 22 AZP 33-71,Pś/ON
27. Łyse nr 23 AZP 33-71,ON
28. Łyse nr 24 AZP 33-71 WEZ, Wś,Ś
29. Łyse nr 25 AZP 33-71 Pś/ON
30. Łyse nr 27 AZP 33-71 Ś
31. Łyse nr 28 AZP 33-71, EK,ON
32. Łyse nr 29 AZP 33-71, OWR
33. Piatkowizna Nr 10 AZP 31-72,ON
34. Pierdołki nr 33 AZP 33-71, Pś/ON
35. Podczarnia nr 18 AZP 35-71, ON
36. Podlada nr 17 AZP 33-71,ON
37. Popielna nr 13 AZP 34-71,M/N
38. Przęsówka nr 26 AZP 33-71 Ś
39. Przęsówka nr 30 AZP, 33-71 N
40. Przymiarki nr 12 AZP, 34-71, Pś, ON
41. Pupkowizna nr 2 AZP, 32-72 EK, Wś
42. Rzegłok nr 2 AZP 33-71 WEB
43. Rzegłok nr 3 AZP 33-71 WEB
44. Rzeglak nr 4 AZP 33-71 WEŻ
45. Rzeglak nr 20 AZP 33-71,N
46. Siedziane nr 11 AZP 34-71 ON
47. Stara Wieś nr 1 AZP 34-71 Ś
48. Stara Wieś nr 2 AZP 34-71,Ś/N
49. Szafranki nr 3 AZP 34-71, Wś
50. Szafranki nr 15 AZP 34-71 EB
51. Tartak nr 17 AZP 43-71 WEŻ, Wś
52. Tartak nr 18 AZP 34-71 WEŻ
53. Tartak nr 19 AZP 34-71 Ś
54. Tartak nr 23 AZP 34-71, Ś/ON
55. Warmiak nr 1 AZP 31-70,Ś

Wykaz skrótów

EK- epoka kamienna
M- mezolit
N- neolit
WWB – wczesna epoka brązu
EB – epoka brązu
WEŻ – wczesna epoka żelazna
OWR – okres wpływów rzymskich
Wś – wczesna średniowiecze
Ś – średniowiecze
Pś – późne średniowiecze
ON – okres nowożytny

4.2. Utrzymanie obecnej ochrony prawnej obiektów zabytkowych i ścisłej ochrony konserwatorskiej polegającej na :

- zachowaniu we właściwym stanie oraz prowadzeniu prac ratowniczych w obiektach zabytkowych,
- zakazie lokalizowania obiektów w ich bezpośrednim sąsiedztwie o uciążliwej działalności obiektów zasłaniających, będących w sprzeczności z kompozycją i architekturą obiektu zabytkowego.
- wszelkie prace prowadzone na terenach obiektów zabytkowych oraz w bezpośrednim ich sąsiedztwie powinny być uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

4.3. Strefy obserwacji archeologicznej.

Będące w ewidencji obszary stanowisk archeologicznych podlegają uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w przypadkach:

- wydawania decyzji o warunkach zabudowy,
- ujawnienia w trakcie robót ziemnych obiektów archeologicznych.

Zakres badań i prac archeologicznych ustala Wojewódzki Konserwator Zabytków na etapie uzgadniania decyzji o warunkach zabudowy.

4.4. Obiekty proponowane do objęcia ochroną prawną.

Strefy ochrony konserwatorskiej:

- ochrony ekspozycji układu przestrzennego zabudowy oraz dominanty Kościoła p.w. Św. Anny we wsi Łyse,
- utrzymania historycznego charakteru układu przestrzennego wsi Łyse i Lipniki, gdzie ochronie podlegają: układ ulic, placów, istniejące linie zabudowy i jej wysokość, drewniana zabudowa.

W strefie tej obowiązuje nawiązanie nowej zabudowy do istniejącego podziału, nawiązanie do historycznej kompozycji urbanistycznej usytuowania budynku, nachylenia połaci dachów skali i charakteru istniejącej w sąsiedztwie zabudowy dla ochrony dominanty kościoła we wsi Lipniki i wsi Zalas,

Ustala się strefę bezpośrednią ochrony zespołów kościoła parafialnego we wsi Łyse, Lipniki i Zalas.

Strefy obejmują obszar w granicach ogrodzenia, gdzie ochronie podlega budynek kościoła i pozostałe elementy zagospodarowania towarzyszące budynkowi kościoła.

Ustala się strefę pośrednią ochrony zespołów kościoła we wsi Łyse, Lipniki i Zalas w odległości 100m od ogrodzenia kościoła. Wszelka działalność inwestycyjna w tym obszarze powinna być uzgodniona z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków

Wskazana jest aktualizacja wykazu zabytków i objęcie formą ochrony drewnianej zabudowy we wsiach: Serafin, Wejdo, Złota Góra, Plewki, Szafranki, Zalas, Lipniki oraz większość

przydrożnych krzyży i kapliczek przedstawiających bardzo duże wartości historyczne i estetyczne.

Z uwagi na kultywowanie sztuki kurpiowskiej we wsi Łyse proponuje się utworzenie **Muzeum Kurpiowskiej Sztuki Sakralnej** na terenie starego zabytkowego założenia kościoła parafialnego p.w. Św. Anny. Urząd Gminy jest w posiadaniu opracowanej koncepcji zagospodarowania na ten cel kościoła Św. Anny.

Ustala się strefy ochrony archeologicznej w obrębie stanowisk archeologicznych.

Wszelka działalność inwestycyjna na obszarze tych stref, związana z pracami ziemnymi powinna być uzgodniona z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

4. Kierunki rozwoju turystyki.

4.1. Agroturystyka

Miejscowość Łyse, Serafin, Dęby, Lipniki, Warmiak predysponowane są do rozwoju funkcji rekreacyjnej ze względu na atrakcyjne położenie krajobrazowe, dobre warunki aerosanitarnie, oraz zachowany styl budownictwa regionalnego. Biorąc pod uwagę położenie obszaru całej gminy na terenie nieskażonego środowiska wśród lasów Puszczy Kurpiowskiej, na terenach o bardzo bogatych tradycjach sztuki ludowej – ustalenia studium dopuszczają lokalizację tej formy wypoczynku we wszystkich wsiach gminy.

4.2. Szlaki turystyczne.

W oparciu o występujące wartości kulturowe proponuje się utworzenie tras turystyki kulturowej w powiązaniu z możliwością utworzenia wczasów archeologicznych i rękodzielniczych.

Wyznacza się następujący przebieg tras:

5.2.1. Szlak archeologiczny, zabytkowy i rękodzieła przebiega przez

następujące wsie: Plewki-Szafranki-Tartak-Lipniki-Dęby-Tyczek-Dudy Puszczańskie z odgałęzieniami szlaku archeologicznego do wsi Warmiak.

5.2.2. Plewki- Złota Góra- Łyse z **odgałęzieniem szlaku archeologicznego** , oraz **szlaku zabytkowego i rękodzieła** w kierunku wsi Serafin i Pupkowizna oraz w kierunku wsi Zalas.

5.2.3. Od wsi Zalas przez wieś Piątkowizna i Łączka przebiega **szlak rękodzieła ludowego**.

5.2.4. Międzynarodowy szlak turystyki rowerowej przebiega trasą:

- a) Kadzidło- Lipniki - Łyse - Wejdo – Piątkowizna - Łączki- Pojezierze Mazurskie,
- b) Myszyniec- Dęby- Pupkowizna – Kolno,
- c) Myszyniec- Łyse – Łomża.

Ustala się prowadzenie tras rowerowych jako wydzielonego pasa wzdłuż poboczy dróg głównych.

5.2.5. Zagospodarowanie szlaków turystycznych

Utrzymuje się istniejącą obsługę ruchu zmotoryzowanego, stacje paliw w Łysych i Lipnikach, lokalizację parkingów przy trasie Myszyniec – Kolno oraz przewiduje się sieć parkingów i miejsc wypoczynku na trasach wszystkich szlaków turystycznych.

5.3. Miejsca widokowe

Na obszarze gminy urządzonym miejscem widokowym jest wieża obserwacyjna w rezerwacie Serafin.

5.4. Centrum Edukacji Ekologicznej

W oparciu o rezerwat Serafin, walory przyrodnicze tego obszaru proponuje się utworzenie Centrum Edukacji Ekologicznej obejmujące obiekty kubaturowe z zagospodarowaniem terenów przyległych do rezerwatu, ewentualnym wykorzystaniem ich na skansen wioski kurpiowskiej w połączeniu z unikalnymi elementami przyrody tego regionu.

5. Kierunki rozwoju komunikacji i infrastruktury technicznej.

51. Kierunki w zakresie komunikacji

Drogi wojewódzkie – przyjmuje się dla ich przebiegu pas szerokości 30,0m.

Drogi powiatowe – przyjmuje się szerokość w liniach rozgraniczenia – 25,0 – 20,0m.

Minimalne linie zabudowy dla dróg wojewódzkich i powiatowych od zewnętrznej krawędzi jezdni wynoszą:

- na terenach zabudowanych – 8,0m
- poza terenem zabudowy – 20,0m

Na terenach o zabudowie zwartej utrzymuje się dla obiektów noworealizowanych utrzymanie istniejącej linii zabudowy.

5.2. Kierunki w zakresie zaopatrzenie w wodę.

- system zaopatrzenia w wodę powinien dostarczyć, wodę do picia odpowiadającą normom, wszystkim mieszkańcom gminy,
- adaptuje się istniejące ujęcie wody w Łysych i Lipnikach dostarczające wodę poprzez zbiorcze wodociągi, oraz pozostałe indywidualne ujęcia wody,
- zbiorowym zaopatrzeniem w wodę powinna być objęta zwarta zabudowa, w zabudowie rozproszonej w oddaleniu od terenów zurbanizowanych zaopatrzenie w wodę będzie następować poprzez indywidualne ujęcia lokalne,
- należy dążyć do zaopatrzenia w system zbiorowych wodociągów min. 60 % gospodarstw,
- należy zapewnić niezbędną ochronę ujęć wodnych poprzez wyznaczenie stref ochronnych zgodnie z przepisami.

5.3 Kierunki w zakresie odprowadzenia ścieków

Z uwagi na konieczność ochrony wód, należy uporządkować system gospodarko wodno-ściekowej w gminie.

- należy sporządzić plan skanalizowania i zaopatrzenia w wodę obszaru gminy poprzedzony analizą warunków środowiska i stopnia zwartości zabudowy,
- adaptuje się istniejące oczyszczalnie ścieków we wsi Łyse i przewiduje się objęcie kanalizacją sanitarną zbiorczą jak największy obszar zabudowy wiejskiej. Dla zabudowy rozproszonej przewiduje się odprowadzenie ścieków do przydomowych oczyszczalni ścieków. Ścieki z części zabudowy będą odprowadzane do szczelnych zbiorników ścieków, przy założeniu możliwości wywozu ścieków do punktów zlewnych przy oczyszczalniach,
- obiekty usługowe i przemysłowe nie objęte systemem kanalizacji zbiorczej powinny posiadać własne systemy kanalizacyjne.

5.3 Kierunki w zakresie usuwanie odpadów.

Na terenie gminy brak jest wysypiska śmieci. Przyjmuje się dotychczasową formę gospodarki odpadami t.j. korzystanie z wysypiska śmieci innej gminy. Należy dążyć do stworzenia wspólnego systemu zastosowania bardziej nowoczesnej technologii i przeróbki odpadów a także właściwą gospodarkę odpadami niebezpiecznymi.

5.4. Kierunki zagospodarowania w zakresie energetyki

W zakresie poprawy warunków zasilania w energię elektryczną na terenie gminy Łyse postuluje się następujące kierunki działania:

- rozbudowę sieci energetycznej napowietrznej i kablowej średniego i niskiego napięcia oraz budowę nowych stacji transformatorowych,
- w nowoprojektowanych ciągach drogowych należy rezerwować pasy dla linii średniego i niskiego napięcia oraz oświetlenia ulicznego,
- linie SN i NN powinny być prowadzone po oddzielnych trasach. W miejscu istniejących linii napowietrznych należy projektować stacje transformatorowe słupowe, natomiast stacje wewnętrzne tylko w przypadku dużych mocy i braku napowietrznych linii SN,
- zapisy ogólne dotyczące trasy linii SN i NN powinny być tak sformułowane, aby umożliwiały ewentualne wykonanie zasilania liniami napowietrznymi jak i kablowymi. Uwaga ta dotyczy również stacji wewnętrznych i słupowych,
- plany miejscowe powinny rezerwować tereny pod budowę nowych stacji, jeśli takie będą niezbędne dla prawidłowego zasilania danego terenu,
- modernizację i rozbudowę istniejącego systemu sieci elektroenergetycznych średniego i niskiego napięcia, linii napowietrznych i kablowych oraz budowę nowych stacji transformatorowych SN-15kV i NN –0,4kV.

Realizacja rozbudowy istniejących sieci energetycznej możliwa jest po uprzednim opracowaniu szczegółowych planów zagospodarowania przestrzennego poszczególnych działek zlokalizowanych na omawianym terenie w uzgodnieniu z Zakładem Energetycznym Warszawa – Teren S.A.

5.5. Kierunki w zakresie telekomunikacji.

W ostatnich latach nastąpił znaczący rozwój urządzeń telekomunikacyjnych, sprawia to, że wyczerpanie się wolnych numerów oraz pojawienie się nowych potrzeb w tym zakresie nie stanowi dziś większego problemu. Istnieje więc możliwość szybkiej rozbudowy lub modernizacji obecnego stanu, aby spełniała ona oczekiwania odbiorców.

W związku z powyższym w zakresie rozwoju systemu telekomunikacyjnego na terenie gminy postuluje się następujące kierunki działań:

- utrzymanie istniejących centrali oraz sieci telekomunikacyjnych, stopniową ich modernizację i ewentualną rozbudowę w stosunku do potrzeb,
- modernizacja sieci abonenckiej telefonii przewodowej w taki sposób, aby umożliwiała korzystanie z najnowszych źródeł komunikacji (dostępność do Internetu, poczty elektronicznej, transmisji danych i inne),
- rozwinięcie systemu automatów publicznych na terenach wiejskich,
- sukcesywną zamianę istniejących linii napowietrznych na kablowe linie telefoniczne, szczególnie we wsiach o zabudowie zwartej,
- umożliwienie innym operatorom świadczenia usług telefonicznych na obszarze gminy.

6.6. Kierunki w zakresie ciepłownictwa

Mając na względzie poprawę ochrony środowiska naturalnego oraz podniesienie standardu życia mieszkańców gminy Łyse w zakresie ciepłownictwa przyjmuje się następujące kierunki działań:

- preferowanie wysokosprawnych, zautomatyzowanych źródeł ciepła w kotłowniach lokalnych (osiedlowych i zakładowych) oraz w indywidualnych systemach grzewczych,

- przeprowadzanie systemowych modernizacji i wymian kotłowni węglowych na kotły ogrzewane gazem płynnym, olejem opałowym bądź energią elektryczną,
- tworzenie zachęt do ocieplania istniejących budynków i propagowanie budowy energooszczędnych domów,
- wykorzystanie istniejących zasobów energii geotermalnej.

Za priorytetowe uznaje się zwiększenie ilości odbiorców indywidualnych korzystających z paliw ekologicznych, co ma wpływ na poprawę stanu środowiska przez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

6.7. Kierunki zagospodarowania w zakresie gazownictwa

W zakresie gazyfikacji przyjmuje się następujące kierunki rozwoju gminy:

- zgodnie z opracowaną koncepcją gazyfikacji byłego województwa ostrołęckiego przewiduje się realizację gazociągu przyłączeniowego DN 100 mm podłączenie obszaru gminy Łyse do istniejącego gazociągu wysokiego ciśnienia DN 150 mm relacji Myszyniec – Ostrołęka CN 6.3 Mpa.
- ogrzewanie pomieszczeń.
- zapewnienie gazu dla potrzeb technologicznych zakładów usługowych
- zaopatrzenia w gaz budynków użyteczności publicznej.
- dostawa gazu do kotłowni lokalnych celem zmiany paliwa z węgla na gaz.

Zrealizowanie gazyfikacji na terenie gminy Łyse znacznie wpłynie na podniesienie standardu życia mieszkańców, a ponadto spowoduje wyeliminowanie względnie ograniczenie zużycia węgla, poprawę ochrony środowiska przez zmniejszenie zadymienia, ograniczenie emisji zanieczyszczeń do atmosfery i wód gruntowych powodowanych wyrzucaniem popiołu i żużla ze spalonego węgla.

6.Wnioski z projektu planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego –zadania celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

- zapewnienie możliwości utworzenia parku krajobrazowego w południowo-wschodniej części gm. Łyse.
- zapewnienie możliwości włączenia północnych obszarów gminy w Europejską Sieć Ekologiczną
- modernizacja drogi wojewódzkiej nr 645 klasy G
- wspieranie budowy i rozbudowy systemów zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz sukcesywną sanitację terenów o zabudowie rozproszonej
- kreowanie miejscowości Łyse jako ośrodka budowania tożsamości kulturowej regionu
- objęcie ochroną prawną całego obszaru gminy Łyse stanowiącego część cennego krajobrazu historycznego Kurpie.
- przeciwdziałanie największym dysproporcjom rozwojowym, obszarów peryferyjnych, w których m. in.znajduje się gmina Łyse poprzez:
  - wdrażanie ekologicznych form produkcji rolnej w tym programów rolnośrodowiskowych i zalesianie gruntów o niskiej przydatności dla rolnictwa.
  - inspirowanie i wspomaganie rozwoju turystyki m.in. agroturystyki

7.Inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Na terenie gminy przewiduje się realizację następujących inwestycji o znaczeniu lokalnym:

- budowa sali gimnastycznej we wsi Łyse
- budowa , przebudowa, modernizacja utwardzanie nawierzchni dróg
- realizacja obwodnicy we wsi Łyse

- realizacja ujęć wody i sieci wodociągowych oraz kanalizacji sanitarnej i oczyszczalni ścieków.
- realizacja innych inwestycji związanych z potrzebami i rozwojem gminy

8. Obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m² oraz obszary przestrzeni publicznej.

a) wynikające z obowiązku sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów szczególnych, do których należą obszary rezerwatów Serafin, Mingos, Tabory

b) obszary gminy przewidziane do objęcia ochroną prawną ze względu na bardzo cenne wartości przyrodnicze po zatwierdzeniu ich granic i ustaleniu obowiązujących form ochrony. Będą to m.in.

- południowo-wschodnia część gminy przewidziana do włączenia w granice parku krajobrazowego

- północna część gminy przewidziana do włączenia w obszary Europejskiej Sieci Ekologicznej – Natura 2000 „Puszcza Piska” oznaczony kodem PLB 280008.

Nie przewiduje się występowania obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości. Nie przewiduje się również lokalizacji obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000m².

9. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne.

Gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla:

a) obszaru całej gminy w granicach poszczególnych obrębów geodezyjnych

b) terenów inwestycji, których realizacja jest niezbędna dla prawidłowego funkcjonowania gminy (infrastruktura techniczna, komunikacja, inwestycje z zakresu infrastruktury socjalnej)

W opracowanym Studium nie przewiduje się konieczności uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych na cele nierolnicze zgodnie z wymogami Ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych. Wystąpią natomiast pojedyncze przypadki konieczności uzyskania w.w. zgody na terenach zalesionych.

10. Kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej.

Gmina Łyse charakteryzuje się bardzo małym udziałem gleb dobrych. Występujące w przewadze gleby kl. VI i V są mało urodzajne, wymagają wielu zabiegów pielęgnacyjnych, uzależnione są od rozkładów opadów i odpowiedniego nawożenia. Rozwój rolnictwa będzie ukierunkowany na ekologiczne formy produkcji rolnej oraz na przeznaczeniu pod zalesianie najsłabszych gruntów. Pomocą w prowadzeniu polityki rolnej będzie realizacja programów rolnośrodowiskowych. Występujący duży udział użytków zielonych wskazuje na rozwój hodowli bydła i produkcji pasz. Struktura zasiewów wskazująca na znaczny udział zbóż w dużym stopniu przesadza o rozwoju hodowli trzody chlewnej.

Zakłada się dalszy rozwój gospodarstw dużych o powierzchni użytków rolnych przekraczającej 10 ha. Rozwój rolnictwa na terenie gminy wymaga stworzenia bazy obsługi rolnictwa, oraz rozwiązania problemów zbycia oraz przetwórstwa płodów rolnych.

Gmina Łyse posiada bardzo cenne walory środowiska przyrodniczego, istniejące znaczne kompleksy leśne będą uzupełniane i powiększane o tereny, które przewiduje się do zalesienia.

11. Obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych.

Na terenie gminy nie występują obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi ani osuwania się mas ziemnych.

12. Obiekty lub obszary, dla których w złożu kopaliny wyznacza się filar ochronny.

Istniejące złożo piasku kwarcowego „Malarz” ze względu na ochronę środowiska nie może być eksploatowane. Stąd też nie ma potrzeby wyznaczania filaru ochronnego.

13. Obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999r. o ochronie byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz.U. Nr41 poz. 412 oraz z 2002 r. Nr 113 poz.984Nr 153 poz.1271).

Na obszarze gminy Łyse nie występują pomniki zagłady w rozumieniu ustawy z dnia 7 maja 1999r o ochronie byłych hitlerowskich obozów zagłady.

14. Obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji.

Na terenie gminy występują sporadycznie tereny powyrobiskowe po piaskowniach czy żwirowniach, które przewiduje się do rekultywacji w kierunku rolnym lub leśnym.

15. Granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

Nie występują.

16. Inne obszary problemowe w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania terenu.

Funkcja ochrony kompleksów leśnych ogranicza możliwość eksploatacji złoża piasków kwarcowych „Malarz” .